

MIRADOR

SEMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Escolliràs els llibres que et mereixes.
És tan difícil triar un llibre com
elegir un amic.

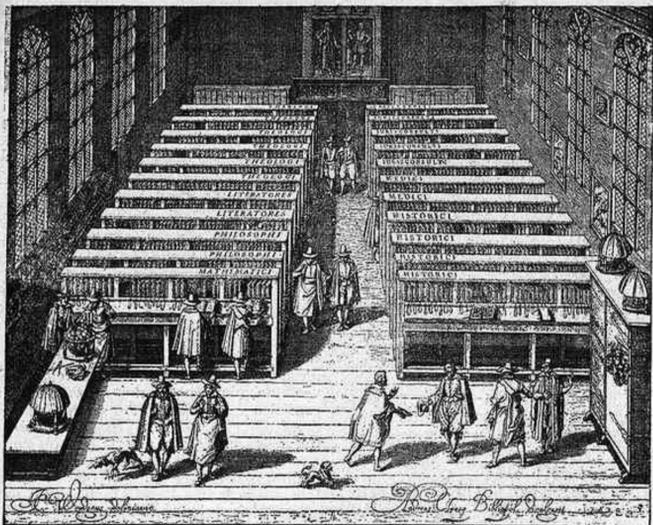

Dilluns, dia 7 d'octubre

LA DIADA DEL LLIBRE

Aquest estiu no heu llegit res, o gairebé res. De vos puc dir que heu llegit un parell de volums, de vos que vau passar els ulls sobre vint-i-cinc pàgines de tal o tal llibre, però de vos, ho sé de cert, no heu llegit ni una ratlla. M'heu faig càrrec. L'estiu, contràriament al que molts suposen, no és l'època més propícia a la lectura. Endebades us en heu emportat, els que heu tingut la sort d'estuejar, uns quants llibres predilectes dintre una maleta barrejada amb la roba i efectes personals. Creieu de bona fe que sota aquelles quatre acàcies que ombreen

tiratges de cinc xifres i on llegeix tan poca gent, una diada del llibre si no arribés a ésser un estimulament a la lectura, seria un homenatge al llibre ignorat o no llegit, i això mereix també el màxim respecte. Entre nosaltres la Diada del Llibre és una afirmació. A les llibreries hi ha empentes. L'espectacle arriba a ésser emocionant. Dels que aquell dia no es compren un llibre cal suposar que en compren durant molts altres dies de l'any, o que són uns analfabets. Aquest any el primer equip d'autors catalans ha passat l'estiu escrivint, preparant

La Biblioteca de la Universitat de Leyde, Holanda. - Gravet de Joan Corneli Woudanus, datat de 1610.

el reconet més íntim del vostre jardí, o en aquell girant de camí on acostumeu a seure, o en aquella sala on passeu tantes hores mirant el mar, us empassareu una certa quantitat de literatura que us heu proposat d'explorar i assimilar. I pensàveu que durant el primer viatge que fèssiu a casa vostra us seria precis emportar-vos-en uns quants llibres més — lectures endarrerides — i comprar alguns llibres nous que heu fet pensament de llegir. Tots aquests projectes han fracassat lamentablement. Aquest estiu, i no ho digueu gaire alt, no heu llegit res. Potser heu fet molta salut, segurament veniu amb la pell una mica més colorada — perquè del cultiu de la pell n'heu fet gairebé un culte — però la veritat sigui dita que veniu una mica més embutit. L'estiu us ha enganyat, i em límito a constatar-ho

se per a la fira del llibre. I, com l'any passat, hi haurà edicions que s'esgotaran. Arribaran constantment de les impremtes camions plens de llibres, i al cap de poques hores hauran desaparegut.

Passada la Diada del Llibre encara sortiran altres llibres nous. El promedi de llibres que es publiquen actualment a Catalunya és d'un cada dia. No gaires anys en rera no hauríem pogut omplir el mercat durant un dia de fira del llibre.

Aquest fenomen extraordinari de l'expansió de la nostra literatura és un dels capítols de la història contemporània que, anys a venir, serà considerat amb sorpresa i admiració. El fet ha estat tan fulminant! La producció s'ha multiplicat, i, quant a la venda, pot afirmar-se que la literatura bona va sortir i emanté el mercat. Aquesta expansió no hauria estat possible si abans no hagués estat fixada l'ortografia. Demem aquest benefici a Pompeu Fabra, i això no ho oblidaran mai els catalans. També han contribuït poderosament a aquest miracle uns quants escriptors, que la història senyalarà, i als quals es deu la normalització literària de l'idioma. El gust es va afinant, les valors fictícies us liquiden, i aviat no serà possible fer-se passar per geni, afectar mentint que se sap grec i llatí i ofegar l'esperit de crítica amb la pretensió que es comet un crim de lesa pàtria.

Convingut i admès per tothom que no hi ha crisi del llibre, perquè els llibres bons es venen normalment, caldria, com deia Carles Capdevila, que penséssim una mica amb la premsa, sense la qual no es pot tenir una literatura normal i vividora. No us heu acostumat a tenir un diari a casa? Si sou un home organitzat, un home que té casa parada, no heu de comprar el diari al quiosc; cal que us hi subscrieu, que us el feu portar a casa. I, teniu notícia que es feu les nostres publicacions periòdiques n'hi ha d'excel·lents, tan bones com les millors de tot arreu, com per exemple *Gaceta de les Arts*, si teniu la dèria de l'art, i *D'ací d'allà*, si la vostra dona i els vostres fills, o les vostres germanes, són persones capaces de tenir bon gust i un magazine als dits?

I si amb motiu de la Diada del Llibre decidíssiu comprar una mica més de paper, volguéssiu fer amistat amb tal diari o revista i disposar que us visiti normalment a casa vostra? Si hi penseu una mica, lector, veurà la importància de l'afer. De moment, compra uns quants llibres i no oblidis que la quantitat de paper que s'imprimeix en aquest país és insignificant si gires els ulls Europa enllà.

Compra llibres i mira-t'hi una mica. Abans d'anar a la llibreria a fer aquest acte d'afirmació ciutadana t'hi has d'haver pensat una estona, com si anéssis a votar, has d'haver triat un lot adequat a les teves possibilitats econòmiques. Pensa que un observador fi veurà amb tota mena de detalls el teu retrat moral en la selecció de llibres que faràs. No cal, però, que facis l'hipòcrita i exhibeixis a la llibreria un lot de llibres que no pugui digerir el teu paidor literari. Però pensa-t'hi una mica i veuràs que adhuc en el ram de la literatura d'imaginació hi ha llibres i llibres, llibres profunds i de bon gust, i llibres d'analfabets de segon grau que omplen paper i no diuen mai res.

Si compres un mal lot no el llegiràs, te'n penediràs i després seràs un mal client perquè et creuràs que tothom escriu com els autors als quals havies donat el vot.

Els dijous blancs

La novel·la que ens falta

En aquest recó que habitem, l'optimisme panglossià ha tingut una derivació encara inferior: el cofoisme. Si aquell consistia a creure que tot va de la millor manera en el millor dels mons possibles, aquest creu que vivim en el recó més feliç del món, poblat per la gent de més qualitats i de millors condicions. I li sembla que creient-ho i dient-ho ja està tot arreglat: és cosa feta i no cal fer res per demostrar-ho. El cofoisme pot haver-se estarrufat de satisfacció tot sovint en veure que el promedi de la producció bibliogràfica catalana és d'un llibre diari. Però quan es miren les coses amb una mica més de deteniment, aquest sol fet no satisfà prou. I no satisfà prou no pas per raons depenent de la qualitat dels llibres publicats (qüestió de la qual no volem parlar, d'altra banda), sinó per raons d'una altra mena. Per exemple, en considerar la difusió del llibre.

A poc a poc, el llibre català ha guanyat un públic. Millor dit, circumstàncies que no eren previsibles han guanyat un públic per al llibre català. Grasset creu que els editors han de satisfer les necessitats del públic, però abans cal endevinar-les i, encara més, crear-les i tot. Si és així, no han fet, ni autors ni editors, tot el que cal fer.

Els tiratges es mantenen gairebé estacionaris. Una sola mena de públic, compost sempre de les mateixes persones, és qui té càrrec d'absorbir tot el que es publica en català, qualsevulla tendència que tingui, qualsevulla que sigui el gènere a què pertanyi. Falta saber si aquesta actitud heroica pot ésser mantinguda gaire temps. El que no fa falta saber, perquè és evident, és que aquesta actitud, animada pel desig de servir interessos de la col·lectivitat, fa possible l'existència d'apropiadors.

Però el que ara ens interessa de remarcar és el fet extraordinari que un assaig pugui vendre's tant o més que una novel·la, i això no pas per esnobisme, sinó responent de debò a un gust del públic. Això és degut, evidentment, al fet que el llibre català no compta encara amb una clientela popular prou estesa.

A tot arreu del món, la novel·la és el gènere més cultivat i més difós. I encara hi ha una mena de novel·la que és la més difosa, per bé que no en parlin ni els crítics ni els manuals: allò que en diem la novel·la d'entregues. Aquesta mena és completament desconeguda en català i caldria molt que s'admetés entre nosaltres. El dia que es col·loquin trenta mil exemplars d'una novel·la d'entregues, d'una novel·la de categoria literària se'n col·locaran deu mil. Del que es tracta és d'acostumar a llegir, de crear una gran massa de lectors que llegixin sense cap perjudici literari, tan sols per satisfer un gust sense cap refinament. D'aquesta massa, de mica en mica, sorgiran alguns elements que ingressaran a la categoria pròxima superior, la del públic mitjà que ja llegix novel·les de categoria literària.

L'ex-fecund escriptor Josep Maria Folch i Torres arribà veritablement a crear un gran públic lector català. Quasi li ho hauríem d'agrair si no hagués cultivat la sensibleria més decantadora a la cretinització. El que si li hem d'agrair és que no pretengués als drets d'una consideració literària, puix que s'emprenyà la fabricació de novel·les com un negoci i prou.

El nostre il·lustre amic Pere Corominas — una conversa amb el qual ens ha suggerit aquests comentaris — creu amb raó en la necessitat absoluta de dotar el públic català de novel·les palpitanants, de novel·les d'entregues. Ho creu tan útil, que fins proposa a tres altres escriptors d'escriure'n una tota quatre, a fi de conquistar les masses de lectors de menys pretensions literàries. No cal dir com destigem que el projecte arribi a realització.

I quant a l'altra mena de novel·les, les de categoria literària, no passarem per massa optimistes si diem que les coses marxen per bon camí. La institució del Premi Joan Crexells no hi és aliena. La prova — ens podem poder dir-ho sense cometre cap violació de reserva — és que aquest any, segon de la seva existència, els que formen el jurat tindran la seva feina a decidir-ne l'atorgació davant la quantitat i qualitat de les obres a examinar.

MIRADOR INDISCRET

Exits periodístics

Diuenge al matí, a l'Estadi, es van vendre una gran quantitat d'exemplars d'El Matí.

La gent, però, no el comprava pas per llegir-lo. Se'l posaven al cap per a evitar moiesties del sol.

Sembla que en la pròxima missa pontifical també se'n vendran molts de números d'El Matí. Aquests, però, seran endarrerits i serviràn per seure.

I En Junyot que es va trencar el cap inventant fantasies tipogràfiques!

Una agulla en un paller

Un nostre amic, representant de motes per més senyes, estima una xicoteta, però la família d'aquesta s'oposa al casament i impedeix que es vegin.

El nostre amic ha d'aprofitar, per a parlar un moment amb l'estimada, els diuenge, a la missa.

Es passeja el dissabte davant de la casa d'ella i rep, des del balcó, per senyes, com correspon als bons enamorats, la indicació de l'església i de l'hora.

Dissabte passat, com de costum, anà a saber on la veuria l'endemà.

A l'Estadi, a quarts d'onze — fou la resposta.

El nostre amic està enfutismat.

Anà a l'Estadi i creu ara que la xicoteta se'l va rifar.

Està a punt de donar-se a la mala vida.

Lerrouxisme de dreta

La cavalcada de propaganda missional que el diuenge a la tarda es va passejar pels carrers de Barcelona, va tenir la virtut d'indignar un gran nombre de catòlics de bona fe. Una digníssima senyora, fervent incondicional de totes les organitzacions clericals, ens va dir:

Això és una invocació a la irreverència. Més que cosa de capellans, sembla organitzat pels de La Campana de Gràcia.

Taquillatge

Alguns ciutadans es queixaven dels preus una mica crescuts de les entrades de la missa a l'Estadi.

Tres pessetes d'entrada general? — deia un d'ells —. No m'hi pendran pas per altre. Al Carme, per cinc cèntims, tinc fila zero...

Els èxits per cable

El corresponal barceloní d'un gran diari de Buenos Aires va tenir d'enviar, per cable, naturalment, una recensió del actes del Congrés Missional. És difícil de dir en poques paraules tota la importància d'aquests festivals. Per tant, el periodista tingué de cenyir-se a un estil concís. Deia així, el cable: «Incontables canònigs, innumerables obispos, imimaginables curas.»

Un rècord fantàstic

A la *Gaceta Deportiva* de *La Noche* les informacions esportives s'han de fer amb tots els ets i uts i del major nombre de llocs que sigui possible.

L'altre dia una conferència telefònica de Saragossa els va assabatar que s'havia corregut un premi de natació, sobre la distància de dos cents metres, i que el guanyador havia aconseguit el temps fantàstic (i tant) d'un minut i quaranta segons. El rècord del món havia estat batut amb un marge extraordinari. Però el redactor en cap no s'ho va empassar així com així i va demanar confirmació a la capital aragonesa.

El corresponal de Saragossa es va indignar.

— Sí, senyors, sí. Què s'han pensat! Un minut quaranta segons, tal com els vaig dir.

En vista de la insistència hom va acordar publicar-ho, però posteriorment s'ha descobert que la cursa es va córrer a favor de corrent, en un lloc en què l'Ebre està canalitzat i s'emporta tot el que se li llença a una velocitat estereidòrica.

Si l'hàbit fa el monjo...

El dia de l'homenatge a l'Enric Borràs, una colla dels assistents, pel que es veu poc disposada a aguantar discursos, se'n va anar a la platja a prendre el sol. Entre ells hi havia En Francesc Pujols i En Nicol, el qual no en va tenir prou amb jeure a la sorra i, sentint-se banyat (en el seu idioma, s'entén), va córrer a llogar un vestit de bany.

Quan En Pujols el va veure, el va felicitar.

— Feu molt goig vestit així — va dir-li.

— Home — va respondre l'altre, tot satisfet.

— Sí, no és broma, no. És que vestit de carrer (perdoneu, eh?), però trobo que teniu pinta d'escriptent.

La clarividència de Cambó segons un turiferari

L'excés de zel moltes vegades fa dir coses força divertides. Aquests darrers dies Rovira i Virgili s'ha embrancat en una discussió, que no ha estat pas curta, amb un anònim redactor de *La Veu*, el qual, amb tota l'afició que és del cas, defensava i abonava les brillants equivocacions del seu líder, l'il·lustre Cambó.

I parlant d'una profecia d'aquest, que, com totes les seves, va resultar fallada, diu l'anònim articulista:

«Quan el senyor Cambó escriví el seu llibre «suposava que els partits italians acceptarien la capitulació del feixisme.» I tant ho suposava, que ni se li va ocórrer la hipòtesi contrària. Tan absurda aparegué a la seva clara visió d'estadista!»

Si, vaja, foren els esdeveniments que s'esdevinaren, no l'estadista de clara visió. Ell ja veia clar el que passaria, ja, però si les circumstàncies no el van voler obeir no és pas culpa seva.

La representació proporcional

Sembla, i se'n parla molt, que el dinàmic Esterlich anirà a fer-se intervenir pel doctor Asuero en representació del senyor Cambó.

Vigila, Tomàs, vigila!

Tots els diaris del món van portar la notícia que el faquir Blacaman havia mort a Córdoba de l'Argentina, fent l'experiment d'enterrar-se en vida, és a dir, l'enterraren viu i el desenterraren mort.

Doncs bé: ara resulta que la nova és falsa. El que s'ha mort és un altre.

Notícies així, sap greu de desmentir-les. Sobretot per nosaltres, els de MIRADOR, que en el número passat publicàvem un article explicant una sèrie d'indiscrecions del famós faquir. Quant En Blacaman torni a Barcelona i sàpiga que En Tomàs Pere de l'Espelt ha contat d'ell unes quantes anècdotes pintoresques...

El nostre company, però, espera el cop amb gran serenitat. Fet i fet, més val tenir enfadat un faquir que no pas el poeta Viura.

Un que està de sort

El Centre de Reporters no ha volgut passar per menys que l'Associació de la Premsa.

L'Associació de la Premsa organitzà un festival que va moure gran aldarull i del qual es parlà temps.

El Centre de Reporters ha publicat un número extraordinari d'un periòdic del qual també es parlà dies i dies.

Com a desencort, naturalment.

Publica, alternant amb uns informacions administratives del doctor Samora i de l'advocat Sr. Pou i Sabater, un reportatge, premiat en un concurs, del qual és autor el dibuixant valencià Guasp.

Es un treball que fa molt poc favor als reporters. Si el premi ha correspost a una cosa tan pobre, com devien ésser els altres reportatges?

Comença així:

Decididament estoy de suerte.

Ja ho pot ben dir, jove!

Estar al corrent

El Dr. Jesús M. Bellido, que és una de les personalitats científiques més respectables que tenim, té el lleu defecte d'ésser una mica tartamut. Ell, però, ha convertit aquest defecte gairebé en una qualitat, amb tanta filosofia se'l sap pendre.

Vegí's, en demostració, aquest fet. Dos estudiants novells, passejant per aquells llargs passadissos de la Facultat de Medicina, es creuren amb el Dr. Bellido. L'un dels estudiants digué a l'altre:

— Veus, aquest és el Dr. Bellido. Li diuen «Bu-Bureta» perquè tartamudeja una mica.

Però això, dit amb veu més alta del que la discreció aconsellava, feu tombar el doctor Bellido per respondre sense ira:

— Jove, va molt endarrerit vostè. Ara ja no em diuen «Bu-Bureta»; em diuen «No no Nanette»...

Facècies de l'atzar

Es conta també del Dr. Bellido que, una vegada que va trametre, des de Madrid, un telegrama a la seva família, per un lapsus, veritablement curiós, ocorregut en la transcripció del telegrama, aquest anava redactat així: «Lle llegaré mañana».

El foll bibliòman. — Boix de «La Nef des folz».

sense fer-vos-en retret. És natural: quan us tombàveu sobre aquell marge, o us allargàsveu al balanci, allà a la galeria, davant aquella gran extensió de paisatge, de seguida quedàveu adormit. D'aquella novel·la de la qual havíeu sentit a dir que us apassionaria, d'aquell llibre d'assaigs, només n'heu llegit el començament, deu o dotze pàgines mal llegides a diverses repeses, llegides mecànicament sense descobrir-ne el sentit.

I — oh miracle de la ciutat o de la normalitat hivernal! — en arribar a casa vostra, en reprendre la relació amb els vostres amics, sentiu les mateixes preocupacions, les mateixes inquietuds espirituals de tres mesos enrera. I segurament llegireu més en una setmana d'hivern que durant tres mesos d'estiu. Les vetlles d'hivern semblen fetes per a la lectura.

I la tardor s'inicia amb la Diada del Llibre. Cal considerar providencial que Cervantes volgués néixer a principis d'octubre. Només se sap que fou batejat el dia 9, però recentment ha estat decretat que havia nascut el dia 7. La suposició és piadosa, perquè si admetéssim que va néixer el dia 29 de setembre, diada de Sant Miquel Arcàngel, cometriem una injúria contra els seus pares dels quals no és de suposar que volguéssim esperar tant a batejar-lo.

Siguí com sigui, aquest 7 d'octubre, dia excel·lent i molt ben triat, ara és la Diada del Llibre, dia que hem convingut dedicar al llibre.

Una diada del llibre seria una data molt respectable adhuc en els països que exporten vaixelles plens de llibres. En aquest país, on els més grans autors no poden registrar

Una impremta al segle XVII (observi's, a mà esquerra, una dona caixista). — Boix d'Abraham von Werdt.

Els sentimentals

Un dels discursos que es varen pronunciar en el dinar d'homenatge a l'Enric Borràs, a Badalona, va anar a càrrec d'En Joaquim Montero. Va dir que encara que els de MIRADOR hi fessin broma, ell s'emocionava de debò, i molt sovint; i que, naturalment, aquella era una de les ocasions en què la seva emoció era més sentida. Per acabar, va fer aquell gran truc que va importar d'Amèrica, i que consisteix a llençar la copa a terra (nota: la copa s'ha de fer a miques) i dir, amb un tremolor a la veu:

—La meua veneració per l'homenatjat trigarà tant a extingir-se, com els trossos d'aquesta copa a tornar-se a unir...

Aquest pinyol final, En Montero l'ha executat una infinitat de vegades, i sempre amb un gran èxit, val a dir-ho. De totes maneres, tremolem en pensar que algun dia la copa li pot caure sobre una catifa o un cos flonjo qualsevol, i no trencar-se. Tot l'efecte a Can Pistras!

A veure si això li passarà el dia que facin un homenatge a En Paquito Madrid...

Del dinar a en Borràs, encara

Resulta que Joaquim Montero, donant mostres d'un gran sentit de claredat, va posar el següent versos en un menú que li van oferir de signar:

Aquí, menjant tu per tu,
estem molts fills del teatre.
Quants voldríem que al menú
hi hagués el fetge de l'altre!

Premis a la constància

Després d'una sèrie de meritíssimes i laborioses gestions, la gran actriu senyora Maria Morera ha aconseguit que li concedissin la medalla del Treball. L'any passat, el govern francès li va concedir les palmes acadèmiques.

De manera que França i Espanya ja han complert el seu deure de gratitud amb l'eminent artista. Per l'any que ve, sembla que toca el torn a Anglaterra.

Mr. Mac Donald: no tengu cap medallita en vaga per la senyora Morera?

Cara i creu

Es probable que MIRADOR organitzi una enquesta entre una part dels nostres escriptors, preguntant-los per què no escriuen per al teatre.

L'altre dia en parlàvem a la Redacció. Tothom hi deia la seva. L'Àpa, que es trobava entre els presents, va fer-hi el següent comentari:

—Trobo la idea molt bona, però crec que després s'hauria de fer una altra enquesta. Caldria preguntar a uns quants dels nostres autors: Per què diantre escriviu, vós, per al teatre?

El senyor Sindreu, filòsof

En una reunió d'amics en la qual es trobava el senyor Sindreu, propietari d'«El Barato», es parlava amb una certa admiració d'un home que per bé que força ric, tot el que ha recollit ho deu exclusivament a la seva gasiveria, abstenint-se de satisfer quasi les més urgents necessitats.

—Bé— digué el senyor Sindreu—; de quarts ja en té, ja, però el dia que passi balanç veurà que no són tants, amb els que s'arriba a deure a si mateix...

Més del senyor Sindreu

En un Club dels més distingits de Barcelona, al qual, com és ben natural, concorre gent de tota mena, es trobaren tres cavallers que els faltava un company per fer el poker. I empenen el senyor Sindreu, arribaren a convèncer-lo que els fes companyia. En allò que no pogueren posar-se d'acord fou en la postura inicial—el pot, que es diu—. El senyor Sindreu no volia passar de les cinc pessetes i els altres, és clar, volien que fos almenys de vint-i-cinc o trenta. El senyor Sindreu acabà per fi la discussió dient:

—Veuran, veuran: jo, com que encara no ho necessito, amb un dret ja en tinc p ou per distreure'm, que és del que es tracta. Ara, vostès...

Les coses del senyor Gasch

El senyor Gasch està desesperat: no hi ha cap dels bons pintors amb què comptem avui a casa nostra que es deixi convèncer per ell de fugir de l'art que practiquen per dedicar-se a l'avantguardisme que propugna.

L'altre dia des de l'inefable «Vida Artística» de La Veu renovava les seves lamentacions i aconsellava als nostres pintors que, per tal de seguir el corrent de l'art modern i de les noves tendències, pintessin de memòria (1), car amb aquesta senzillíssima fórmula arribarien al *summum* de la pintura per ell personitzada (Dalí i Miró, Miró i Dalí).

—Veieu, Sisquella— digué un amic nostre a aquest pintor—, ací teniu la recepta que us dona Gasch per tal de fer bona pintura. Pintar de memòria.

—Ja ho crec!— respongué Sisquella— però es veu ben bé que aquest savis no es deu haver donat encara que La rendició de Breda és pintada de memòria.

De Paris a Barcelona dalt d'un cavall

La senyoreta Rachel d'Orange ha arribat a Barcelona muntada dalt d'un cavall. La cosa en si no tindria gaire importància si no fos que la senyoreta d'Orange ha fet el viatge des de París en la seva cavalcadura, de la mateixa manera com va fer el raid París-Berlín o el París-Cannes.

Aquesta mena de performances tenen la virtut d'indignar molta gent. Hom troba que són d'una frivolitat pecaminosa i d'una inutilitat desmoralitzadora. A propòsit de la gesta d'Allain Gerbault s'han expressat moltes opinions en aquest sentit. En la nostra època de materialisme rabios que exaspera sobretot a la nostra gent és la ineficàcia d'aquesta mena de passatemps. Travessar l'Oceà en una barqueta o anar de París a Barcelona dalt d'un cavall són coses que, realment, no aprofiten a ningú.

—Quin servei es fa a la ciència i a la civilització amb aquestes bagatelles d'esnob?, es pregunten les persones cal.

I és que les persones com cal sostenen la teoria que des del moment que algú actua d'una manera pública, sigui en l'especialitat que es vulgui, té l'obligació de reportar algun benefici a la societat. És un punt de vista d'un egoisme imprementable.

Nosaltres trobem molt bé que mentre hi ha qui s'espavila per donar la volta al món en vint-i-un dies o travessar l'Atlàntic en trenta dues hores, una senyoreta decideixi fer el viatge de París a Barcelona muntada a cavall. Aquesta posició té un aire humorístic de la millor bona llei. A més a més, constitueix un tema periodístic de primer ordre.

Perquè arriba un moment que hom comença a sospitar que si no hi haguessin diaris, la senyoreta d'Orange i tots els nois de la seva corda abandonarien en absolut les seves singulars activitats. El periodista s'agafa a aquests temes amb una remarcable voracitat. El fet d'una senyoreta que abandona els trens i els automòbils i es decideix a fer un llarg viatge amb les mateixes condicions d'un protagonista de novel·la de capa i espasa, ofereix una infinitat de suggestions d'ordre literari, que el periodista es cuida de cuinar amb tota la sal i el pebre de la seva brillant fantasia.

Altrament, hem tingut ocasió de parlar uns moments amb la senyoreta Rachel d'Orange i ens ha fet l'efecte que no preténia donar cap aire transcendental als seus exploits.

—D'això— ens va dir amb un somriure— ja se'n cuiden els escriptors.

—Però a vostè la distreuen aquests viatges fatigants i inacabables?— li vàrem preguntar.

—Està clar que em distreuen! Per això ho faig...

—Per això... i per res més?

—Naturalment! He viatjat amb tren, amb cotxe, amb aeroplà... Fet i fet, trobo que no hi ha res tan divertit com anar a cavall. Els nostres avis sabien el que és feien. Tinc la sospita que si no varen inventar abans tots els mitjans moderns de transport va ésser perquè no els va donar la gana. Devien pensar que hi sortirien perdent.

—Però no li fa pena aquesta mena de curiositat que vostè desvetlla per tot arreu?

—Ja sé que em prenen per una excèntrica, però tant se me'n dona. La curiositat que jo pugui despertar, sigui admirativa, sigui de burla, no em preocupa gens ni mica. No és pas pel que pensaran els altres que jo faig d'amazona... En fi, jo, malgrat les meves conviccions, no em ric pas de la gent que van amb tren. Em sembla, doncs, que puc merèixer un respecte semblant.

La senyoreta d'Orange, a més a més, cultiva la il·lusió que si la gent provessin d'imitar-la, dintre pocs anys tot aniria molt millor. Hom es tornaria més pacífic i desapareixeria aquesta febre combativa que, segons ella, és la causa de tots els mals.

Provem-ho?

JOAN PAPIOL

"La Montserratina"

COQUES

Panets de pinya o de Santa Cecilia

Aquesta Casa elabora pocs articles, però bons i en abundància

Comtal, 15 - Telèf. 13583

Un congrés de vagabunds a Stuttgart

A Stuttgart s'ha celebrat darrerament un Congrés. Però no pas un Congrés com el que veiem per aquí, on es reuneixen els sastres, o els cotoners, o les llevadores, o els hortolans. El Congrés de Stuttgart ha estat un Congrés de Vagabunds. La policia no va permetre que els fos cedida cap sala de la ciutat on celebrar llurs sessions, i aquestes hagueren de tenir-se a l'aire lliure en un camp dels afores. El Congrés va durar tres dies, i hi assistiren 350 congressistes.

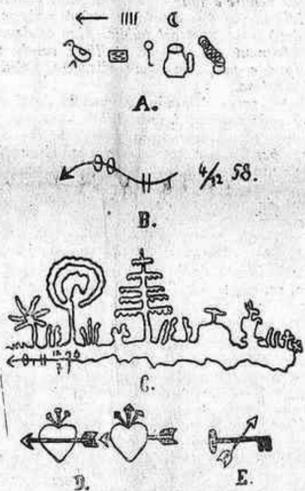
Tot això farà riure potser a una pila de gent, perquè ignoren que els vagabunds tenen drets a reivindicar com qualsevol partit

GREGOR GOG
elegit rei dels vagabunds

polític, i estan organitzats com ho pugui estar un sindicat de banquers o un gremi de tocinaires.

I quines són aquestes reivindicacions dels vagabunds? Se sap prou bé llegint l'òrgan del vagabund *Der Kunde* (El caminant), que fa dos anys que es publica a Stuttgart en quaderns de 32 pàgines excel·lents presentades. *Der Kunde* és el portaveu professional dels caminants de carreteres, dels mendicants professionals, dels que no treballen ni ganes, dels venedors ambulants, de tota aquella gent, en fi, que no té bon anar a dormir, i el mateix dorm sota un pont que en un alberg de caritat, per pocs cèntims, i menja el que pot, a les portes de les cases o llà on sigui.

Senyals usats pels vagabunds

El caminant diu que es proposa ensenyar als homes de vida errant a pensar; que es proposa fer conscients els vagabunds del perill que enclou l'esfera burgesa vers la qual encara senten massa atracció; que es proposa preparar els homes de la carretera per a la lluita revolucionària i ajudar el vagabund a vèncer el burgès.

Cada número d'*El caminant* va ple dels mateixos plans contra els hostalers i contra els directors dels albergs de caritat. Els vagabunds volen trobar albergs especials per a ells, on ningú els empiï amb preguntes indiscretes, on trobin acolliment comprensiu, i on tota explicació o confessió hagi de semblar supèrflua.

Això que pel fet d'anar mal vestits, siguin mal mirats a tot arreu i tothom tingui dret a ficar-se amb ells, és revoltant. Els vagabunds volen que la policia i les autoritats en general els tractin com a éssers humans igual que són éssers humans els que fan de policia i d'autoritat. Això que un esquitx d'home vestit d'uniforme pugui detenir-los i tancar-los sense més ni més, sols perquè són vagabunds, és injust, inhumà i demana una solució immediata.

Els vagabunds volen, doncs, albergs on es trobin com a casa seva, situats a peu de carretera, de tard en tard, i volen encara el tracte que com a homes es mereixen, per part de la policia.

El rei dels vagabunds és Gregor Gog, i ha estat promogut a aquesta dignitat pels seus companys, que li trobaren prou mereixements per a concedir-li tan alt títol. És l'editor d'*El caminant* i l'ànima de *La Fraternal dels Vagabunds* de Stuttgart, l'organització que lluita per assolir el triomf de les reivindicacions de la classe.

Per a fer diners amb els quals bastir l'*Alberg de l'home de la carretera*, *La Fraternal dels Vagabunds* té una editorial, «Edicions dels Vagabunds», que ha publicat ja obres de Gregor Gog mateix, de Hans Trausil, de J. Mihály, de Otto Ziese, i un àlbum de dibuixos de Hans Tombrock. A més a més organitza exposicions, col·lectes, etc. Gregor Gog, que presidia el Congrés de Stuttgart, va amenaçar amb una vaga general de vagabunds si la societat no es decidia a donar-los una millor acollida.

Hi va haver oradors molt bons. Es van sentir frases dignes de passar a la posteritat. Un home ple de barbes, amb un parell de pots de llaua penjats a l'esquena amb un cordill, va dir: *La carretera és la Universitat de la Revolució*. I després va reclamar justícia.

Els vagabunds es reconeixen ells amb ells, a part de la indumentària, per una salutació internacional reduïda al mot *Servus*, acompanyat d'una reverència.

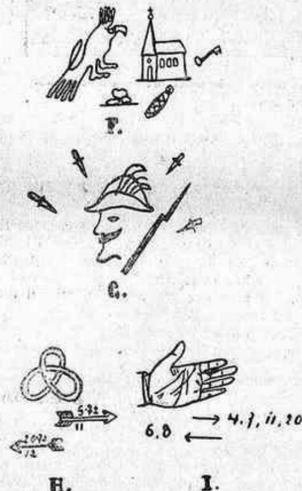
«Vagabundear no és a fi de comptes cap professió que es pugui exercir sense convicció», diu en *El caminant* un vagabund col·laborador. I els 350 congressistes de Stuttgart demostrarem la veritat d'aquesta definició. Sembla que la figura més interessant del Congrés fou Willi Hamelrath, el qual va desenrotllar una ponència sobre el tema *La societat capitalista i el vagabundatge*. Els que el coneixen diuen que d'aquest home algun dia se'n parlarà.

Es interessant conèixer els senyals que els vagabunds empran per a informar-se ells amb ells. I és tant més interessant perquè de segles ja que aquest sistema de senyals era emprat pels incendiàries i els assassins.

De bell antuvi aquests senyals eren unes simples indicacions entre companys. Els vagabunds marcaven les cases amb guix o amb carbó. La casa on feien caritat en dinar la marcaven amb un cercle (o), la casa on no donaven res, amb una creu (x); la casa on donaven rosegons o sobres de la cuina, amb ambdós senyals enllaçats.

Entre els altres senyals ja més embolicats, n'hi ha de ben curiosos: el dibuix d'una reixa vol dir que la policia està a l'aguait; tres triangles, la presència de persones caritatives; dues línies enllaçades, que hi ha un gos que no està per brocs. Al costat d'una mà estesa (figura I) hi ha la indicació de les cases on es fa caritat: en tal direcció les cases, 4°, 7°, 11° i 20°; en l'altra, la 6° i la 8°.

Però no sempre els senyals dels vagabunds són tan clars. La majoria es fan inintel·ligibles per als no iniciats. Certs senyals no són sinó les armes i blasons— diguem-ne insignies— de la corporació a la qual pertanyen. D'aquest ordre són els cors travessats d'una sageta (figura D) emblema dels estanyapelles; la clau i la sageta creuades (figura E), emblema de's lladres assaltadors de torres i xalets; la *rosquilla*, emblema dels pastissers ambulants (figura H). Cal remarcar les indicacions que hi ha sota les sagetes que acompanyen aquest senyal. Anuncien al company que passarà: he passat per

Senyals usats pels vagabunds

aquí el dia 5 de l'onze mes de l'any 1872 i tornaré el dia 20 del dotze del mateix any.

El senyal més freqüent és la sageta. Ella senyala la direcció precisa i informa sobre els que acompanyen al vagabund que ha dibuixat el senyal. Els ròdols indiquen els infants; les mitges barres, les dones; i les barres senceres, els companys. Aleshores hom pot llegir la figura B així: el 4 de desembre de 1853 he marxat en aquesta direcció acompanyat de dos infants, dos companys i una dona.

Es ja vella tradició que cada vagabund tingui la seva marca, com la té cada agrupament. Els lladres, sobretot, no se'n han oblidat mai. Així a la figura A hi trobem: la 4ª casa en aquesta direcció serà atacada al darrer quart de la lluna. A sota, cinc lladres, posant-hi llur signatura emblemàtica, han promès llurs concurs a l'assalt.

La figura C indica la direcció presa per un vagabund i representa sens dubte un *calembour* gràfic sobre el nom o pseudònim de l'autor del senyal. Cosa semblant hom suposa amb referència a la cotorra de la figura F que senyala al mateix temps una invitació al pillatge d'una església el dia 26 de desembre (dia de la lapidació de Santa Elena, com es dedueix de les tres pedres). Una reunió preliminar per acordar la forma del pillatge havia de celebrar-se el dia de Nadal (ço que és assenyalat per l'infant de bolquers que vol dir el Naixement de Crist). Diguem pel nostre compte que per endevinar certs senyals dels vagabunds cal tenir pràctica en l'aclariment de jeroglífics i unes certes dots detectivesques.

Finalment, la figura G representa una invitació a l'assassinat d'un gendarme el retrat del qual està fet una mica a ull.

Creiem que amb les dades que acabem de donar els propietaris de torres i xalets estaran d'ara endavant una mica a l'aguait, sobretot quan trobin senyals amb guix o amb carbó dibuixats a les façanes de llurs edificis. Es qüestió de fer l'ull viu, sobretot després del Congrés de Vagabunds de Stuttgart, i més encara davant l'amenaça profèrica de declarar una vaga general de vagabunds.

A. B.

L'APERITIU

L'assassinat de les casetes. — Els mariners a l'estiu han presenciat l'espectacle de les casetes ratllades amb un somriure cargolat de fàstic. Aquells senyors gelatinosos com un calamar cru servien una mica per l'exploació, però insultaven amb la seva mandra aixarolada les ungles dels pescadors que desclaven la ganya de les sardines. Ara això s'ha acabat. El mariner és un bon tros romàntic; si no pot adinerar un pop, té la platja lliure pel vent i per la misèria. Fins els que han fet el negoci dels banys no hauran de tenir la llengua fermana davant d'una senyoreta que grinyola arripada a les cordes.

Com els crucificats dels temps antics que després d'una estona d'estar clavats a la creu els desllorigaven els ossos, les casetes són desllorigades i desconjuntades; fins alguna que ha treballat massa és desfeta a cops de destrat i servirà per llenya.

En el martiri de les casetes de banys hi ha una mena de crueltat alegre; aquesta crueltat es condensa i es va tornant àcida en els ulls d'alguna vella que repassa les xarxes, o que dona una espina de peix seca a un gat apòcrif com si li oferís un dècim de la rifa. Es fa constar que aquest gat es apòcrif, perquè no està compost de carn i ossos com els altres gats, sinó de fragments d'esperdenya i d'algues seques.

Les dones velles dels mariners senten una gelosia estranya per les dones dels senyors que tenen quaranta anys. És curiós que aquesta gelosia no l'acostumen a sentir ni per les dones de vint ni per les dones de trenta anys. Ara les velles respiren tranquil·lament, i troben en els ulls del marit aquella submissió delicada i borda que tenen els ulls apassionats dels dèntols.

El cavaller vestit amb una gorra. Hi ha el cavaller del quant esquitxat, el cavaller de l'hèlm d'or; això són quadros molt famosos que es troben en els museus d'Europa i que passen amb uns impertinents de carni, les divorciades més carregades de sofre i més fardies de Baedeker.

El cavaller de què es tracta en aquest moment no té parentiu amb cap tela il·lustre. El seu museu són unes xemeneies, uns barraques i una llenca de platja morta i solitària. Són desconeguts la seca grandesa i els graus de mala intenció que manté el seu nas, perquè aquest cavaller està girat d'esquena al tren que passa. Només se li veu una gran espalla nua i uns braços nus com dos rems clavats a terra. L'única indumentària que porta aquest lamentable naturista és una gorra negra; però és curiós, aquesta gorra el vesteix de cap a peu, la nuditat passa completament desapercibuda, i la gorra és una obsessió, se la veu única contra el fons de mar, fins amb bona voluntat un hom l'arriba a veure dintre l'aigua, flotant com alguna cosa naufragada i deixada de la mà de Deu.

Sobre el vestit de les barques. — El vestit de les barques no té res a veure amb els altres vestits del món, perquè està format pel color i pel nom que té la barca. El nom és com un collaret de quincalla, com un detall de coqueria banal que acaba d'arrodonir el vestit. Els noms que es posen a la majoria de les barques de la nostra costa, tenen un delicat perfum vuitcentista, fan pensar fatalment amb l'estatua del Marqués de Comillas que hi ha tocat al port de Barcelona, fan pensar en els tenors que canten *Marina* i encara fan pensar amb el tràfec de negres i en unes llàgrimes borroses produïdes per un adulteri en la primavera de l'any 1875.

Això són coses que a mi em trenquen l'ànima i quan lleixo els noms que els pescadors posen als seus llaguts, com si fossin quatre gotes de mel, em cau en la memòria els millors versos de Francis James, aquells que tracten de les pipes dels mariners i de les senyorettes mig despullades.

L'altra part important del vestit de les barques és la pintura que les acompanya. El mar s'encarrega d'ennobrir i velar aquesta pintura. Jo prefereixo els tons foscos, prefereixo aquelles barques velles que no se sap de quin color són, que porten hàbit d'ordres extingides.

Quan a una d'aquestes barques venerables la repinten amb un vernís rabios, amb una barreja de verd i vermell, sento una llàstima una mica complicada. Em fa l'efecte d'una senyora carregada d'anyes que s'hagi tornat joia, i s'hagi posat un vestit de nena amb un llacet de color de rosa al cap.

Es clar que els pescadors no tenen aquests escrúpols i si els exposés la meua apreciació em dirien que sóc un imbecil, i és lamentable, perquè sempre que he discutit amb un mariner, he acabat donant-li tota la raó.

El repòs de l'envelat. — Aquests dies he vist algun envelat de festa major invadint la platja. La decoració dels envelats amb tot l'aprofitament de cortines velles i de teles criminals, és una de les poques coses rànies que em ve de gust al paladar. Un envelat em xiula dintre el cor com una havanera d'aquelles que són mortes i enterades.

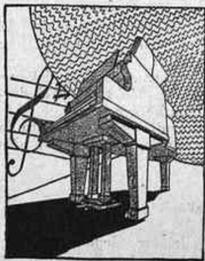
Però en el moment més àlgid del metall i de l'emoció, és convenient sortir de l'envelat i anar a respirar una mica de sal a la platja solitària, sobretot si fa una d'aquestes nits tan profundes, tan punxades d'estrelles.

Es segur que en el silenci de la platja trobareu un gitano que està roncant sota un llagut, però aquest gitano sol despertar-se de seguida, es frega els ulls, se us acostia i aleshores confidencialment us explica que a vint passes hi ha un tresor amagat, i una senyora casada que té una necessitat absoluta d'ésser infidel.

Generalment, tot el que us explica el gitano acostumen a ser dolces mentides.

JOSEP M.ª DE SAGARRA

Waters Cardona Vergara, 1

CHASSAIGNE FRÈRES

Casa fundada en 1864

PIANOS - AUTOPIANOS

Terminis Més de 31.000 en ús Lloguers

TELEFON 16086 - CLARIS, 43 - BARCELONA

La nostra generació del 98

Ha existit una generació catalana del 98 amb personalitat ben acusada, pariona de la famosa generació castellana del mateix nom?

En acabar la guerra hauria estat difícil de precisar-ne els trets i d'assenyalar els homes que més típicament la representaven. D'altra banda mancava en la nostra novíssima vida política i civil un d'aquests fets cabdals que trenquen violentament els lligams d'una generació amb l'altra i marquen una fita que hom sol pendre per punt de partida d'una reacció dels esperits contra el passat immediat. La pèrdua de les colònies i la humiliació del tractat de París foren per a la joventut castellana del 98 la data oficial d'una d'aquestes reaccions. No és, però, la manca de data oficial que pot evitar les reaccions d'una generació contra l'altra. Deu anys després de la guerra, amb una perspectiva de temps més favorable, no serà massa arriscat de dir que a Catalunya aquestes reaccions donaren un to, un segell propi a la seva generació del 98.

Fins ara, en aguardar aquest passat tan recent del qual som fills, les individualitats abassegaven la nostra atenció i ens privaven de contemplar els trets comuns, les directives generals i àdhuc el resultat d'unes activitats que tan directament ens afecten.

Avui encara seria prematur de voler tancar el balanç d'aquella generació, però potser ja convindria de començar l'examen del seu actiu i passiu si els que li anem al darrera pensem acceptar-ne la seva herència únicament a benefici d'inventari. I malaurades les generacions que no accepten així aquesta mena d'herències!

Diem precisament generació catalana del 98 no per assimilar-la a la mateixa generació castellana, a la qual només s'assembla en el fet d'arribar a la mateixa data, sinó perquè fou la que deu anys després de 1888 es produí amb una sensibilitat i unes condicions diferents i sovint oposades a les de la generació de la Renaixença i de la primera Exposició.

El tema és vast i fa de mal tractar donant-li les proporcions normals de l'article periodístic. La seva varietat d'aspectes se'n ressent i es perden els clarsos necessaris a la justa composició del conjunt.

En la seva activitat artística és potser on els resultats han correspost millor a les intencions. En l'ordre pictòric sembla que l'obra de la nostra generació del 98 ha estat particularment afortunada. La reacció contra les escorrialles de l'academisme superficial i del romanticisme extern no ha estat solament crítica i negativa. Nonell, Feliu Elias, artista i crític, Sert, Mir, Sunyer, tan diversos de temperament deslliuren la pintura catalana moderna dels vells convencionalismes i la doten d'un autèntica vibració artística. No serà exagerat de dir que hi ha una pintura catalana moderna que té el seu punt de partida en la nostra generació del 98.

En l'ordre literari, la potència creadora d'aquesta generació ha estat més mediocre, la seva producció desigual i el seu valor afirmatiu, de cara a l'esdevenidor, més incert. D'una manera general es manifesta contra les tendències romàntiques i naturalistes del fi de segle, reacciona contra el lirisme fàcil i aburgessat de la generació del 88 i reivindica els privilegis de gust. En l'actitud — tot i ésser sovint estretament tendenciosa i àdhuc incomprensiva per a l'alta fantasia d'un Verdagner i la vena cordial i heroica d'un Guimerà — en la seva tendència al refinament i al preciosisme més que en la seva producció, llevat d'unes quantes figures i unes quantes obres que més aviat se'n separen — Maragall, per exemple — cal cercar potser els millors serveis d'aquella generació a la llengua i a la literatura catalana. En un punt almenys és consegüent amb si mateixa i els resultats corresponen també a les intencions. Aquell afany de depuració, aquell constant visat a la perfecció, sovint fallida aconseguida realitzar-se en l'obra restauradora de Pompeu Fabra. En aquest punt encara la generació del 98 obre un camí a les generacions posteriors.

Seria possible d'assenyalar un d'aquests resultats favorables en l'activitat política de la nostra generació del 98? Malgrat la nostra bona voluntat, no el sabem describir.

La generació catalana del 98 nasqué a la vida pública pels voltants de la Universitat i fou predominantment una generació d'advocats i metges amb aspiracions polítiques. Rebé les seves primeres emocions i es desvetllaren les seves primeres inquietuds amb les campanyes regionalistes del doctor Robert.

Es proposà, allora, continuar i rectificar l'obra iniciada pels patriotes de la primera Renaixença. El comès que instintivament s'imposà era del tot parió al dels nostres literats i artistes. Obeïa a una mateixa exigència del temps. La joventut de 1898 a

1912 ha sentit, ensems, la conveniència d'una major cultura i disciplina literària i la necessitat d'una actuació civil positiva, conscient de les dificultats i de les possibilitats. Concretament, a la generació del 98 va escaure la tasca de dotar d'intel·ligència i de sentit polític el seu moviment patriòtic fins aleshores de pura naturalesa sentimental. Perquè ho va comprendre res no pogué deturar la necessària evolució del catalanisme vers l'acció política. El fracàs de la generació del 98 en el terreny polític no és, doncs, degut a un desconeixement de la seva missió. El fracàs apart, naturalment, de les causes exteriors que sempre existeixen en política, és degut potser, com ho direm?, a una mena d'incapacitat congènita que han patit esquerres i dretes, directores i dirigits de fer la política que la situació i les circumstàncies reclamaven. Incapacitat congènita que desviava l'activitat que havia d'ésser predominantment política en els uns vers la política financiera i en els altres vers la política abstracta i "d'amateur" que gairebé és literatura.

Tenim la sola excepció — relativa — de Prat de la Riba, del qual ens separen tantes barreres espirituals, que sabé moure's malgrat serioses errades, millor que ningú d'aquella generació en el terreny polític i posses el sentit de la transigència i de la intransigència oportunes. La seva considerable influència no pogué, però, evitar els efectes d'aquesta incapacitat col·lectiva. Els petits resultats, deguts en gran part al seu tracte i també a la generositat de les nostres esquerres, foren sovint compromesos i finalment sacrificats el 13 de setembre de 1923.

El mal gros d'aquest desenllaç és que després de malmetre l'obra d'aquella generació no ha deixat cap camí obert a l'activitat política de les generacions noves. Els ha barrat totes les rutes. Les ha portades a un carreró sense sortida. Per això les generacions últimes es decanten amb més devoció a Pi i Margall que als homes representatius del 98.

El moment és difícil. Cal una voluntat enorme de redreçament. Cal, potser, encara que algú amb autoritat i responsabilitat porti a temps a Catalunya ressò d'aquells mots històrics de Thiers: "No podem cometre ni una sola equivocació més."

JOAN ORS

Exits que maten

El Mundo Deportivo va organitzar un concurs entre els seus lectors a propòsit de la passada Volta Ciclista a Catalunya. Calia endevinar qui fóra el vencedor de la prova i els guanyadors de les diferents etapes. Cada un d'aquests encerts parcials era premiat amb un any de subscripció gratuïta al periòdic.

Més de deu mil lectors prengueren part en el concurs, enviant el corresponent butlletí. D'aquests deu mil, solament un dos per cent s'han errat en absolut en els seus vicinins. Tots els altres — passen de 9.500 — s'han fet creditors, al menys, a un any de subscripció gratuïta a El Mundo Deportivo. N'hi ha alguns centenars que tenen dret a quatre, a cinc i fins a vuit anys de subscripció gratuïta.

Com es pot veure, l'èxit ha estat rodó. Sobretot, si es té en compte que, com cal suposar, la quasi totalitat dels participants al concurs són compradors habituals d'El Mundo Deportivo, l'èxit agafa unes proporcions prodigioses.

L'any passat, un concurs per l'estil va carregar al periòdic un altre miler de subscriptors gratuïts. De manera que el fet de veure un ciutadà pagant deu cèntims d'un exemplar d'El Mundo Deportivo és un espectacle destinat a desaparèixer dels nostres carrers.

— I ara! — pensaria la gent —. Ja n'ha d'ésser d'ase, que no hagi endevinat cap concurs...

Mentrestant, el propietari del periòdic s'estira el cabells:

— Un altre concurs, encara, i ens en anem a la misèria!

La sensacional collita de lectors gratuïts es deu a les pensades lluminoses d'un redactor de la casa, que es diu Fina. L'altre dia va tenir coratge d'empendre l'amo.

— Senyor Grau — li va dir —, tinc una idea...

El senyor Grau va deixar anar un dels renecs més considerables que de molts anys ençà s'han sentit a Barcelona.

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

El senyor Sunyol i els seus projectes

El senyor Josep Sunyol i Garriga és un d'aquells homes que han nascut per a ésser presidents. La figura, la simpatia, la posició social, tot l'acompanya. Per a presidir tal com Déu mana de vegades és tan necessària una intel·ligència desperta com una panxeta respectable. El senyor Sunyol té una cosa i l'altra. Posseeix la frivolitat i la gravetat precises que requereixen els càrrecs importants i populars. Tan presidencials són les idees i la bona voluntat del senyor Sunyol com les seves corbates.

JOSEP SUNYOL

Es per totes aquestes raons i moltes d'altres que hom l'ha elegit, en mig d'una general satisfacció, president de la Federació Catalana de Futbol.

***

En l'any de gràcia de 1929, ésser president de la F. C. F. A. té una importància molt més gran del que sembla a primera vista. Aquest càrrec, posat en bones mans, es pot convertir en una arma d'una considerable influència social. I ara ho està en bones mans, com també ho estava en les de l'antic president senyor Rossic. Però el senyor Rossic tenia el defecte d'ésser un president trist, mentre que el senyor Sunyol, que està tres vegades més gras que el seu antecessor, és un president alegre, exuberant de vida i de projectes.

Aquests projectes es distingeixen per un declarat amor a la cultura. El senyor Sunyol es deixaria matar per la cultura i ara, naturalment, no vol perdre l'oportunitat d'empènyer la bona llavor en camp que, com el dels futbolistes i esportius en general, està tan faltat d'aquest material.

Per començar, institueix un premi anual, entre els literats catalans. Consistirà a premiar amb amb mil cinc cèntims pesetes la millor novel·la enllint l'esport que es presenti a concurs. Hi haurà un jurat competent, etc., etc.

Aquest premi i l'organització de les conferències de la temporada passada, marquen ben clar de quina manera el senyor Sunyol entén la seva feina en tant que dirigent de la F. C. F. A.

***

És difícil de predir quins resultats pràctics poden donar les boníssimes intencions del senyor Sunyol. De moment, em fa l'efecte que tendeixen més a afavorir els intel·lectuals que no pas els esportius. Una política semblant, portada des de la presidència de la entitat dirigent dels futbolistes, resulta singularment apreciable.

L'experiència pròpia ens decanta a creure que és molt més probable que els literats es decidixin a escriure una novel·la esportiva, que no els esportius a llegir-la. L'esportiu local — ens referim a l'esportiu municipal i espés que omple les graderies dels estadis — cultiva unes idees molt particulars, pel que fa referència a lectures. El pa predilecte del seu esperit el constitueix la literatura atapeïda dels periòdics d'esports, en els quals, salvant honorífiques excepcions (1), escriuen els analfabets més notables del país.

De manera que la tasca cultural que s'empren el senyor Sunyol agafa unes proporcions gairebé heroiques, sobretot si tenim en compte la qualitat de la massa contra la qual intenta operar. Ens fa molta por que aconseguirà moltes més simpaties entre la gent de lletres que no entre els esportius.

***

Troblem que l'actitud del senyor Sunyol mereixeria d'ésser dignament corresposta pels de l'altra banda. Els de l'altra banda, en aquest cas, són els intel·lectuals.

Seria molt gentil que el senyor Pere Coromines, president de l'Ateneu Barcelonès, intentés escampar entre els seus socis la bona nova de l'entusiasme esportiu. Fixeu-vos bé en els resultats meravellosos que podria donar una entesa Sunyol - Coromines aplicada amb fins diversos i, en el fons, comuns. El senyor Sunyol vinga predicar cultura entre els esportius i el senyor Coromines vinga predicar esport entre els intel·lectuals.

No ho diem pas per fer bromes. En matèria d'esport, els intel·lectuals només saben parlar de Grècia i, està clar, es posen insuportables. Els esportius, en canvi, tenen l'avantatge que no parlen de res més que d'esport.

***

Sentiria molt que el senyor Sunyol s'ofengués pel to lleuger d'aquestes ratlles. El tema que tractem és un d'aquells que, com deia Oscar Wilde, resulta massa important per a parlar-ne seriosament.

JOSEP MARIA PLANES

(1) Entre aquestes honorífiques excepcions es compten, ben entès, tots els que tinguin la intenció de protestar d'aquest article.

Divagació del Te

Estaria millor de dir *Divagació sobre el te*, però em plau més de dir *Divagació del te*, talment com diem *Sermó dels aglans* en referir-nos a cert passatge del *Quijot*, o *Paràbola del Fill Pròdig*; direm doncs *Divagació del te*, per tal de poder parangonar modestament aquesta *Divagació del te* amb *El Llibre del Te* que a les acaballes de la seva vida escriví un gran poeta, un gran artista de la paraula, un gran pensador i alhora un gran polígraf japonès anomenat Okakura (Kakuzo). Aquest home extraordinari, que visqué entre els anys 1863 i 1913, escriví en llengua anglesa un llibre titulat *Ideals of the East. The Awakening of Japan (Ideals de l'Est. El Despertar del Japó)*, obra sorprenentment erudita i intel·ligent, d'enorme interès per als occidentals; després d'aquest llibre formidable, el millor de tota la seva producció, Okakura escriví, també en llengua anglesa, *The Book of Tea (El Llibre del Te)*, que és el llibre que li atorgà més fama, particularment entre els orientalistes esnobes, esperitistes i tartufistes, que són els més abundants.

A mi em plau més el café que el te, però el café ben fet em fa mal i el café mal fet em fa fàstic com una purga. Així, he hagut de renunciar al café i avesar-me al te, beguda que fins ara menyspreava, però que a força d'engolir-la vaig estimant pel damunt del café. Ara vaig comprendre que el te hagi pogut esdevenir el beuratge nacional de la Xina i del Japó, de la Corea i de la Indoxina, de la Insulíndia i de Ceilan, en fi, gairebé tot l'Orient. Comprèn per tant que el te hagi pogut conquerir l'Occident, o almenys envair-lo com tantes altres produccions de la terra i de la ment asiàtiques, fins al punt d'haver esdevingut la beguda nacional de dues nacions europees tan antagoniques com Rússia i Anglaterra; i comprengueu també que fins hagi pogut esdevenir beguda nacional a les antigues colònies angleses de l'Amèrica Septentrional i àdhuc en aquesta altra colònia europea, tan meridional que sembla africana, i que ha nom Lusitània, on el te no ha perdut la denominació oriental i segueix anomenant-se *tsa*, igual que a la Xina i al Japó: *cha verde* o *cha preto*, ço és: te verd o te negre, perquè a Portugal el refinament teista sembla haver anat més enllà encara que en el teisme verament religiós del Japó on existeix, com tots sabem, la litúrgia del te, la cerimònia de l'elaboració i deglució del te, el *tsa noyú* sagrat! A Portugal hi ha doncs els sibirites de te verd o de te negre, com a Germània hi ha els golafres de cervesa daurada o de cervesa negra. Però també a Alemanya existeix molt estès el gust per al te, i arreu d'Europa el te és una beguda més o menys estesa i altament estimada. Solament en aquestes terres on floreix el taronger i el torero la fulla del te no té acceptació: tan sols quatre senyores esnobes que volen de totes passades tenir llur *five o'clock tea* es dediquen aquí a beure te; i ho fan com unes condemnades, en companyia de llurs desgraciades amigues convingudes en la facècia. També algun escadusser malalt és obligat a empassar-se la indigestible tisana.

En la nostra terra el te és despreciat per raó de la seva poca fortalesa paladativa, o paladial, o palatial. Evidentment, el te no té el sabor fort de les nostres begudes de l'antirealitat.

De la Joventut Escolar Nordamericana

Paral·lelament al moviment pacifista que irradia, en múltiples irrisacions, de la Seu de Ginebra, s'estén, entre la joventut escolar dels Estats Units, un altre moviment que no té pas les mateixes característiques.

El senyor Charles Thomson, secretari de la secció ibero-americana del moviment internacional de Reconciliació (The Fellowship of Reconciliation), al qual hem tingut oportunitat de saludar aquests dies, ens ha donat dades precises d'aquest moviment d'un important sector de la joventut nordamericana, moviment que ha passat ja del període d'incubació.

En gairebé tots els Col·legis i Universitats dels Estats Units es reparteixen, entre els estudiants, sistemàticament, nombrosos llibrets il·lustrats de propaganda bèl·lica — parades, revistes, formacions. Els capdavaners de l'organització, bons coneixedors del temperament juvenívil, trien les noies més boniques dels Col·legis i Universitats i les graduen capitanes i coroneles. I la joventut escolar s'enrola. No hi ha cap festa important escolar que no comenci o acabi amb una parada brillant.

Aquest moviment, que cada dia s'estén més als Estats Units, origina a la premsa liberal nordamericana, segons el senyor Thomson, unes notes elegíacques semblants a les que un sector de la nostra premsa ha dedicat a l'abília dels nostres estudiants.

La República dels Estats Units en 1929 passa, en aquest sentit, el període de l'Imperi germànic en 1924.

des; no és el seu sabor clavat com el del café, un sabor clavetejat com el del vi del Priorat o d'Allella, ni un sabor estorbidor com l'aiguardent de Valls o el Cazalla — que Déu n'hi dó... — sinó que és una beguda fina, tota de matis, de nombrosos matisos. Les begudes, tant les fortes com les febles, exceptuant el te, són totes d'efecte sobrats, d'efectes fisiològics i psicològics sobrats. Quan la beguda perllonga els seus efectes psicològics ho fa en l'embriagament, que és bestialitat i absència de control mental, de tal manera que en provocar extasis i idees sublims les més actives d'aquestes begudes, la sublimació no és il·lusòria: en revenir de l'embriaguesa i en evocar aquells extasis i meravelles, l'embriagament constata llur inanitat, llur misèria espiritual o intel·lectual. El café i l'absència excitent la imaginació de certs intel·lectuals, tan sols la imaginació, no pas la intel·ligència; els priven d'adormir-se sobre la feina, galvanitzen alguna part malaltosa de l'organisme.

El te satisfà el paladar d'una manera més subtil — no diem "més senyora", però sí més divina, menys animal. El sens fi de matisos que a força d'habituar aneu descobrint en el paladejament del te són matisos que cada un d'ells val molt més que l'escopetada del Cazalla, i tots plegats us atorguen una eufòria que per als sentits i les potències en sanitat equival a la galvanització de les potències i sentits morbosos. El te perllonga més enllà que els alcohols i els altres beuratges excitants l'assaciament fisiològic, calma la sedor més que les begudes fredes, àdhuc durant l'estiu, i aclareix les idees. La llegenda oriental, nascuda a l'Índia i acreditada secularment per tota l'extensió de l'Àsia immensa, fins incloure l'arxipèlag japonès, conta que el Sant Daruma (Dharma), un dels grans savis de la doctrina búdica, es passava dies i nits meditant sobre els misteris del cel i de la terra per tal d'aconseguir el màxim coneixement, i es desesperava que a la curta o a la llarga la son vingüés a interrompre les seves cogitacions. Tan enllà arribà la seva santa desesperació i la seva vergonya que per tal de no haver d'aducar mai més els ulls es tallà les parpelles i les llençà lluny de sí. I esdevingué que en tocar terra les parpelles del sant arrelaren i engendraren una planta tota frondosa de parpelles, la planta del te.

En el seu *Llibre del Te*, que és molt inferior a *Ideals of the East*, Okakura Kakuzo explica el te molt pel damunt de la mítica llegenda de les parpelles de Daruma, i el canta líricament, i n'extreu una simbologia abundant i mirolobant com la xeixa multicolor que el prestigiosidador sap extreure del folre del seu capell, ço que no convé al te, perquè el te no necessita símbols: el te, com totes les coses reals, no necessita símbols ni cap altra forma d'estupefactiu; el te és justament una de les realitats més vertaderes i més ingènues, més evidents i palpables.

I hi ha per ventura res de més horrible, de més roí que el símbol? El símbol és el resum de totes les falòrnies i entabaments que el peix gros proposa al capteniment del peix petit; els símbols són les armes parlants de la trapelleria indefinible, l'expressió sagrada de l'inconfessable, l'abreviació de l'ideal inenarrable, la figuració dels designis inescrutables, el panache de l'antirealitat.

Els símbols estan condemnats a morir, però no moriran perquè la gent ama més la brutal simplificació de l'aiguardent simbòlic que la subtil difusió del te entementador. El dia que desapareguessin els símbols moriria també, de consumpció, la irreligiositat i l'antireligió — això (aquestes tres desaparicions), les religions no ho consentiran mai.

El te, però, cal beure'l pur i ben elaborat. Hi ha qui el beu barrejat amb un rajolinet de llet, i ara sembla que alguna dama intenta en terres estrangeres convèncer la gent que el te amb unes gotes de llimona excel·leix. També és costum d'ajudar la deglució del te amb la masticació de pastes seques amantegades. Totes aquestes combinacions serveixen per a daurar la píldora: són impulsions al mal trago i atenuacions del sacrifici: així mateix o semblantment solem trampejar la deglució d'una purga.

El te bo de la Xina o de Ceilan, dosificat, escaldat i edulcorat a punt, tal com te'l serveixen, per exemple, a l'Ateneu Barcelonès ja és tot el que es pot demanar — sobretot si el demanen un xic reposat (no massa!) —. Els japonesos, que són els més refinats degustadors de te — molt més que els portuguesos, qui es creuen ésser els primers i principals habitants del planeta — no necessiten ni tan sols barrejar sucre en el te. Aquesta infusió preciosa no requereix cap adutori ni barreja: tan sols li cal un paladar en una testa. Aleshores, amb un paladar així, pot l'home arribar impunement, imperialment, fins al whisky.

JOAN SACS

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

EXCURSIONS

PER MEDI D'AUTOCARS LUXOSOS I CÒMODES

a Ribes, Puigcerdà, La Cerdanya, Font-Romeu, Vall de l'Aude, Foix, Tarbes, Lourdes, Bagnères de Luchon, Vall d'Aran i instal·lacions de La Canadiense a la província de Lleida

Deliciós viatge d'estiu - Bellíssims panorames pirenaics - 7 dies de viatge

Preu: 350 pessetes (incluits els hotels)

BRASSALETS FANTASIA
BROCHES NOVELTAT
J. ROCA
— JOIER —
RAMBLA DEL CENTRE 33
PASSADGE BAGARDI 2

LES LLETRES

GAIREBÉ UN ACTE
O JOAN, JOANA I JOANET

Comèdia inèdita de JOAN OLIVER

(Acabament.)

JA.—Tanmateix. El faré feliç... i ell també me'n farà a mi. Tants a tants... Mira Net, et seré franca. De moment, la teva arribada, tan inoportuna, m'ha posat furiosa... He pensat: D'on surt, ara, aquest esgarri-cries! Quina poca gràcia! Té la mateixa vigília del casament. Oh! I l'estúpida coincidència d'ésser companys, amics... Però ara, ara me'n congratulo. I això que m'has fet suar: acabo de tenir una escena treballada, creu-me! Malgrat, tot, prefereixo que siguis aquí. Així el meu ingrés al món de les persones honorables serà més solemne amb la presència d'un testimoni selecte de la vida que deixo per a sempre.

JE.—Bé; ja t'has explicat, oi? Ara em toca a mi. Però jo, com que no haig de convèncer ningú, aviat estaré llest. Et coneix herbeta i sé que totes aquestes promeses i aquests propòsits són música celestial. Et coneix herbeta... i entesos! Sàpigues, doncs, que sóc aquí, aquí, eh? I que no toleraré de cap manera, fixa't, de cap manera, que portis el Joan al sacrifici com un xai... I, com que ets una "paia" que està molt per sota del meu nivell moral, no provaré tan sols de dissuadir-te a les bones, ni em molestaré a donar-te cap explicació. Tira pel cap que vulguis!

JA.—La guerra, doncs!

JE.—La guerra! I ca, dona. Quines pretensions. La pallissa deus voler dir.

JA.—Je, je i je! Escolta, Net: que has parlat amb En Joan, ara fa un moment? Sí, oi? I com ha anat? Je, je! No has vist quina bona porta als ulls? Quina bona més espessa?... Tot el que facis serà picar en ferro fred. Tant és que risquis com que rasquis... I ja saps que aquestes coses no s'improvisen: porto fet un treball consciencios, si sabies! Ha estat la meua última conquesta i he volgut que fos un digne coronament de tota la meua campanya. Un veritable hors-d'oeuvre...

JE.—Com dius?

JA.—Una obra mestra, home (Joanetriu per sota el nas, intel·ligentment). Ja veuràs. Ell arribava d'Amèrica i no sabia res del vell continent: vull dir que ignorava la meua vida i miracles. El vaig caçar, es pot dir, al vol, en saltar del transatlàntic. Vaig fer com els bons cicerones, saps? No el vaig abandonar ni a sol ni a ombra. I tots aquests mesos l'he conduït amb un savoir faire... No t'he pots fer càrrec. El teu cas, al costat d'aquest, fou un modestíssim assaig d'aprenent... Evitar encontres comprometedors... euidir vèlles coneixences... Cada marrada! Cada giragonsa! Això, quant a política exterior. I al mateix temps, la política pacifista més de guanyar-li el cor, pel mètode indirecte, ben entès. Vaig adonar-me de seguida que calia especular sobre el concepte que ell té de la dona ideal, de la senyoreta com a tal: barreja d'indiferència de caràcter i d'amor a la llar i a les velles tradicions: ell ho va dir una vegada: feminitat i feminisme. Ell vol que una noia sàpiga defensar-se sola, que no defugí els perills, sinó que els venci... Bé; n'hi vaig oferir tota una exhibició d'un exemplar d'aquesta mena. Però amb molta cura, saps? Dosificant, matisant... Jo em donava compte de com ell m'anava descobrint. Era deliciós. Es veritat que es mantenia en una actitud de reserva, que no es lliurava; però jo veia clarament el seu joc: és que m'observava, m'estudiava i anava endevinant amb la seva rara penetració les infinites qualitats que em decoraven i de les quals, jo, en la meua inefable innocència, no en tinc ni notícies. Entens?

JE.—Quin cinisme!

JA.—Cinisme? Em sembla que toques a morts, Net. Cal que digui que l'atzar m'ha protegit; figura't que En Joan, quan les coses anaven a formalitzar-se, va demanar un informe de la meua modesta persona a l'Agència Goldsmith: doncs es dona el cas que el director de la sucursal a París és amic meu (amic en el mal sentit de la paraula, vull dir), un home de la mànega ampla fins allí. Li va faltar temps per avisar-me... Res: que la nota es va redactar al meu gust...

JE.—Magnífic!

JA.—Oí? També haig de fer justícia a la meua estimada mare...

JE.—Sí, això sí! M'adhereixo a l'homenatge!

JA.—Gràcies. Ella ha jugat un paper admirable—per bé que modest—en aquesta performance. Faei el que faci, la mamà sempre és una bona burgesa de la Creu Alta...; ja en podem voltar de gran hotels, de platges i de casinos... Però aquesta fidelitat a la Creu Alta, és la seva força. Sota una aparença de passivitat, d'insensibilitat absoluta, d'indiferència... tot donant a l'impressió d'un embalmat sense ulls ni orelles... quanta intel·ligència, quanta comprensió,

quin art més fi, més superior, quin instint més sagaç... Ve a ser una veritable esfínx: ho sap tot sense que ningú li digui res. Un periodista lituà a qui vaig conèixer en les nostres escapades a Montparnasse, em va assegurar que la meua mare era una gran artista, que dominava amb una ciència sense precedents l'art de la inhibició crítica. No sé ben bé que vol dir, però em sembla que és exacte. Eh?

JE.—Quins bemolls! Digueu, digueu...

JA.—Ex! Quines paraules... Per qui m'has pres? Una mica de respecte, Net! Bé, doncs; com que em sembla que t'interessa, segueixo, eh? Quan En Joan em va acabar de ben descobrir, llavors em va demanar a veure si li volia fer l'honor d'acceptar-lo per marit. Erem als Jardins del Luxemburg, fosquejava... El mateix periodista lituà, a qui vaig contar tota l'escena—una tarda que ens esquéiem al mateix llit—em digué que al moment de rebre jo aquella declaració amorosa, les claus de tots els cinyells de castedat que hi ha al Museu de Cluny es devien tornar falses. Era tremat, aquell periodista... i molt culte, què et penses? N'era molt de culte!

JE.—Bé; prou. Això ja degenera. Noia... després d'haver-te escoltat, t'haig de confessar una cosa: ets una bona persona... un àngel...

JA.—Veus, home, veus! Dona gust de parlar amb gent il·lustrada...

JE.—Ep! Deixa'm acabar. Ets una bona noia, però ben entès, des d'un cert punt de vista especial... un punt de vista on tu no et pots situar... El punt de vista de les idees pures o una cosa per l'estil... No sé si és això, però tant se val! Ja veus que estic ben disposat... A veure, doncs, si ens entenem... Tu, Joana, dins el ram de les cortanes ets una flor, saps?

JA.—Gràcies, Excel·lència.

JE.—Sí, una veritable flor. Ets una esplèndida filla de joie, per dir-ho en termes delicats i encara pots engrascar i fer passar belles estones a molt senyoriu. En un mot: encara pots escampar molt de bé damunt la terra. Dins el teu gènere, fas honor al teu país i n'ets una ambaixadora de qualitat.

JA.—Em sufoques, Net!

JE.—Ara bé: voler deixar d'ésser una bona aventurera, per esdevenir una mala muller o una mala mare de família, sempre serà un càlcul equivocat. No pretenguis, doncs, d'ingressar en el gremi de les persones honorades: pensa que de fet no fas més que tractar amb gent honesta, la mateixa gent, per exemple, que tracto jo. Què vols més? Si tanta set d'honorades tens, barreja't força amb els homes, perquè els homes només tenen una manera de deixar d'ésser honorats: robar rellogets i carteres pels tramvies... Les dones, en canvi, sou molt més fràgils, però en compensació també sou molt més belles... I que m'embolicjo jo, ara?

JA.—Home, m'hauria agradat de veure com t'he sorties d'aquest batibull de les dones i els homes... i no sé què... i no sé quant...

JE.—Resumint: Si necessites algú que t'ajudi a omplir les males mans amb ordre i rapidesa, pots disposar de mi... Vés a avisar la teva respectable mare i... res!... toqueu pirandó... i si pot ésser de puntetes!

JA.—Però, quins homes els homes! Sempre els mateixos! S'ho han arribat a creure que són els reis de la creació! Manen i disposen... Ridículs! Que et penses que bado? Que et creus que em mamó el dit? Tu, així, ja ho tens tot previst i tot resolt! I potsser m'oferiràs uns quants bitllets i tot?

JE.—Probablement. Es una idea... (es trenca la cartera).

JA.—Vés, vés, nyèbit! Embutxaca això. Jo no vull diners, jo vull pau, tranquil·litat, amor... m'entens? Felicitat... I els diners per amaniar el conjunt...

JE.—Bé Joaneta: convidria que partis amb tu abans que tornés En Joan... Així s'eviten escenes ingrates, comprens?

JA.—Mira, Net. T'havia pres per un jove intel·ligent...

JE.—Parlem clar, acabem: quan val la teua fugida?

JA.—Que et vols guanyar una bufetada? Oblides que sóc la futura del teu millor amic? No perdís el temps. Res a fer, Net. Tinc la paella pel mànec i no la deixaré pas anar. Una oportunitat així!... tot tan ben lligat... seria boja!

JE.—Joana, pensa-t'hi bé... No em provoquis ni m'empenyis! Mira que mouré un escàndol!

JA.—Ja, ja! Un escàndol! Et pendran per ximple!

JE.—El propietari de l'hotel m'ajudarà. Ell segurament podrà facilitar certs renseignements de gran interès...

JA.—Quina vivor, noi! N'estic meravellada! Sàpigues que l'amo de l'hotel és un bon amic meu... encara em deu un sopar... Li dic que balli, i balla! Ja veus si ho tens ben parat!

JE.—Recorre't al cònsol. Som companys de carrera... M'atindrà, m'ha d'atendre per força i... pobra de tu!

JA.—El cònsol, vaja. Si el que vol són casaments... està carregat de criatures... A més, ja saps que En Joan és esplèndid... Precisament ara el deu estar informant de tot el que passa i quan tu t'hi presentis, potsser ni et rebrà... prova-ho, de totes maneres... (trònica)... Desenganya't, tu no ets de la meua talla... no hi pots res... Conven-

ce-te'n, fem les paus, tot anirà com una seda i tu, creu-me (insinuant), no hi perdràs... no hi perdràs... Net del meu cor!

JE.—Calla, calla, infelí! Des de les teves armes! Que em pots prometre tu a mi! Malaventurada!

JA.—Bé, bé; no fem el desmenjat, senyor Marjà! Ja em direu on us proveeixen de princeses!

JE.—Acabem! Tu no et casaràs amb En Joan, mal que el món s'enfonsi! Ho tens entès?

JA.—(provocativa i mofeta).—Demà a aquesta hora, En Joan i jo—la feliç parella—ben abraçadets, en un recó de Pullman, farem camí vers Milà... Però si ja tenim el passaport i tot: Don Joan Replà... Gutiérrez i esposa, etc., etc.

(Joanet es passeja inquiet, febrós.)

JA.—(imitant-lo es posa el dit al front).—Ala, ala! Esprem el teu poderós cervell! Quina en farem? Quin ens n'empescarem?

JE.—Joana, no em punxis, no m'obliguis a prendre un partit desesperat! Joana, tots ens en penedirem i tu la primera.

JA.—Ai, Net! Quina manera d'amençar a una senyora! Això no és gentil!

JE.—(dona una mirada a la boca de l'escenari, i sembla que se li ha acudit una gran idea).—Ah!

JA.—(una mica inquieta, com si presentís).—Què passa?

JE.—Pau! Pau! (crits percants).

JA.—(tràgica).—Què pretens, foll de tu? (Ara, fins l'acabament, ha d'aparèixer precipitadament de qualsevol manera i els actors han de donar la impressió que es juguen la vida; un món que s'acaba.)

JE.—Pau! Pauuuu!

PAU (tramoista encarregat del teló; surt tot tímida sense moure's de la boca de l'escenari, traient només el nas; perquè sap que l'escenari no és el seu lloc).—Es a un servidor.

JE.—Sí, a vós, a vós, Pau! Feu baixar el teló de seguida!

JA.—(gran crit tràgic).—Eh! No, no! Impossibile! (Pau vacilla.)

JE.—Pau, el teló avall, us dic!

JA.—Senyor, ja veureu un servidor no té aquestes ordres i ara el senyor director és a la sala...

JA.—(acostant-s'hi).—Pau, no ho fessiu pas, us hi jugueu el pa dels vostres fills! Per Déu, tingueu seny!

JE.—Pau, que no em sentiu? Jo responc de tot. El teló avall i immediatament. Abans no arribi En Joan...

PAU (cedint-la).—Senyor, em sembla que fem un malfet!

JE.—(es llança sobre Pau).—Llamps i llamps! Com us ho tinc de dir? Suposo que sóc algú en aquesta casa!

(Pau es fica dins.)

JA.—Joanet! (tremolant de por) Joanet! Mira que em perds, que ens perdem tots! (se li arrapa als braços.)

JE.—(el teló comença a baixar lentament).—Teló avall!

JA.—La meua felicitat, la nostra vida! Joanet! T'ho demano de genolls (s'agenolla i se li abraça a les cames).

JE.—(mirant enlaira al teló).—Teló avall! No deies que t'hi casaries? Casa-t'hi ara!

JA.—Oh! faré el que tu em manis. Serà la teua esclava! Joanet, estimat, Joanet! Compas-sió, misericòrdia!

JE.—(el teló es para a mig camí).—Què passa? Pau!

PAU (treient el cap, tot tímida).—I a l'hora dels crits, qui donarà la cara? Miri que tinc la dona prenyada...

JE.—Mal diable! No et dic que jo em faig responsable de tot! Caguï tot sobre les meves costelles! Teló avall! (Torna a baixar el teló.)

JA.—(agenollada, plorant, però ja sense energia, vencuda).—Per Crist, per tots els Sants! Joanet... Quina catàstrofe... Quina catàstrofe... Socors!... Adéu... adéu... (Va dient adéu resseguint-ho tot amb la mirada extravariada). (Va a collir una flor i la besa arravatadament). Adéu siau!

(En Joanet, amb els braços creuats, les cames separades, com un capitó de barco que naufraga, amb la vista fixa en el teló que gairebé ja és clos, va dient):

Teló avall!

JOAN OLIVER

Una col·lecció científica

El panorama de l'edició catalana es completa de dia en dia, de manera que dintre poc hi seran representades, d'una manera orgànica i sistemàtica, totes les disciplines. De mica en mica es fa camí vers la maduresa, caracteritzada per la vida assegurada de totes les activitats editorials.

Aquestes, fins ara, a penes escometien les obres científiques sinó aïlladament. Ara s'és en camí d'omplir aquest buit. Està anunciada la constitució d'una editorial d'obres científiques. N'és l'animador el Dr. Agudé i Miró, que amb la seva constància ha assolit tres anys de vida per a les seves Monografies mèdiques.

El més noble ambició dels seus projectes, i alhora aquell del qual cap esperar les majors eficàcies, és el de publicar una col·lecció de manuals de ciència el conjunt dels quals sigui una enciclopèdia, defugint tant de la vulgarització inútil com de l'especialització només adequada als professionals.

IV DIADA DEL LLIBRE

Què cal comprar?

Quasi gosaríem dir que el que es tracta d'afavorir amb la Diada del Llibre, més que la lectura, és la compra de llibres. La majoria, és clar, compren per llegir; solament una mena de especial (n'hi ha moltes) de bibliòfils compra per apilotar llibres, llegir-los essent el de menys. Tenint doncs en compte que no escrivim pas per a aquests darrers, hem retolat aquest article *Què cal comprar?*, i no pas *Què cal llegir?*, títol aquest d'un manual de lectures que ara fa un any publicà Carles Soldevila i el qual recomanem que sigui comprat uns quants dies abans de la Diada del Llibre per tal de celebrar aquesta amb una mica més de preparació.

I ara permeteu que faci una mica de marrada. Un editor de Jena, Eugen Dieckrich, va encaixar en les seves publicacions una targeta en la qual pregava als seus lectors que li indiquessin quin havia estat el motiu de la compra del llibre. Es despenia de les contestacions rebudes aquesta classificació: 1. Crítica, gasetilles. — 2. Recomanació personal d'amics. — 3. Les altres obres del mateix autor. — 4. Prospectives, etc., etc. Això passava l'any 1914 i a Alemanya. La prova és, a més a més, massa limitada per poder-ne deduir conseqüències. Sigui com sigui, assegurariem que ací la crítica no té tanta influència—o la té contraproduent (cf. el cas de l'*Elogi de Catalunya*).

Així doncs, si algú, autor o editor, no veu el nom d'una producció seva en les ratlles que segueixen, que no es posi pedres al fetge: és encara escàs entre nosaltres el públic que es guia per les crítiques. Pot pensar també que es tracta—excusa protocol·lària—d'una ommissió.

Els clàssics grecs i llatins formen, en opinió estesa àdhuc entre els que no els han llegit, el primer equip de la literatura universal. Per això i perquè llur edició en català és perfecta, i per consegüent sagrada i inviolable (provou de discutir-la, si no), no volem citar cap autor ni cap títol. Comprau-los tots a ulls clucs.

En un pla de no tan alta valoració universal, hi ha uns altres clàssics, els catalans. L'Editorial Barcino té cura de llur publicació en forma assequible al lector mitjà. Recomanem-los també tots en bloc, i anotem especialment que ja ha aparegut el darrer volum de *Tirant lo Blanc*.

Paral·lelament, l'Editorial Barcino inaugura una altra sèrie de clàssics, que ha debutat amb *El Tercer Crestià*, d'Eiximenis, de presentació de veritable llibre de biblioteca.

En la col·lecció «Antologia», *Pobres i alegres*, de l'humorista vuitcentista Emili Vilanova, degudament transcrit en l'ortografia que cal.

Dintre les col·leccions «Popular Barcino» i «Enciclopèdia Catalunya», en les quals hom pot triar, donada la varietat de temes tractats, en conformitat als gustos de cada un, remarquem en la primera: *Discurs del Mètode*, de Descartes (sobre qui publicà un estudi, en aquestes mateixes pàgines, el seu traductor, Joaquim Xirau), *Introducció a la Saviesa*, de Lluís Vives, *Com es fa un testament*, de Maspons i Anglès, i, sobretot, el cinquè volum dels *Exercicis de Gramàtica catalana*. En la segona col·lecció, els dos volums de *La ciutat de Girona*, de Carles Rahola.

«Col·lecció Sant Jordi»: els dos darrers volums de les *Confessions* de Sant Agustí i

la monografia sobre el temple de la *Sagrada Família*, d'I. Puig Boada, que s'arreglaria al costat de les dedicades als monestirs de Poblet i Santes Creus i a la catedral de Lleida.

Dintre les obres que llença aquests dies la Llibreria Catalònia, comencem per anomenar *El Món dels Llibres*, de Bernard Grasset, perquè és traduït pel signant. La nova col·lecció «Paradisos de paper» debuta amb les *Cartes meridionals*, de Josep Pla, pertanyents al gènere en què aquest autor és més feliç (recordeu les *Cartes de lluny* i fragments dels seus llibres anteriors), i *Cafè, copa i puro*, de J. M. de Sagarra, recull d'articles de diverses èpoques.

Ferran Soldevila és l'autor d'un llibre de *Recerques i comentaris* sobre punts d'història de Catalunya, d'imminent aparició en la col·lecció d'estudis polítics i històrics.

I quant a la «Biblioteca Univers», nodrida de traduccions, han aparegut darrerament *Taràs Bulba*, de Gógol, i *Romeu i Julieta*, de Shakespeare.

La biblioteca «A tot vent» acaba de publicar *El cercle màgic*, de Puig i Ferrer, novella ingent de 700 pàgines que no hem pas llegit encara; donem doncs aquest títol sota la garantia—al nostre entendre la més responsable, en aquestes qüestions—del nom de l'autor. Quant a les traduccions recents publicades per l'esmentada biblioteca, sense preterir les anteriors, citem *Oliver Twist*, de Dickens; *Amok*, de Stefan Zweig; *Terresa dels Urberilles*, de Hardy i *L'etern marit*, de Dostoievsky. I no passem tampoc per alt els llibres per a infants, de Maurois i Cendrars, que molts pares compraran i esperaran fins als Reis per donar-los a llurs fills.

Per Coromines acaba de publicar *Les llàgrimes de Sant Llorenç*, novella que també hem de citar sense haver-la llegida, emparats en el prestigi del nom.

Quant a la col·lecció popular «Les ales esteses», pel seu preu, és quasi vergonyós esperar la Diada del Llibre per adquirir-ne algun volum.

Entre els ben presentats i triats llibres de «La Mirada» (on han estat reeditats els intorbables *Fruits sabrosos*, de Josep Carner), cal senyalar la *Vida i mort dels barcelonins*, de Joan Sacs; *L'home que es va perdre*, de Francesc Trabal; i *Tot de contes*, de C. A. Jordana.

En aquesta ràpida enumeració subordinada a l'espai, esmentem encara:

Obres completes de Maragall.

Guerra i pau, de Tolstoi, volums 2 i 3.

Els jueus a Catalunya, de Carles Rahola («La Sagetana»).

Afinitats, de Salvador Albert (G. Gili).

La literatura universal i les literatures nacionals, de Karl Vossler i *El sentit de la veritat*, de Joaquim Xirau («La Revista»).

L'auca del Sr. Esteve, de Santiago Rusinyol, passant per alt la distància de la menció editorial d'edició de luxe a la realització.

Allò que no està bé, de Chesterton («La Nova Revista»).

...

Llegint molt per damunt les proves d'aquest article, ens adonem d'unes quantes ommissions, no totes voluntàries.

Aconsellem-nos-ens. L'experiència no es compon tant d'encerts com de rectificacions. I és convenient que els lectors n'adquireixin, feina en la qual no els pot suplir cap crític.

Just CABOT

DIA DEL LLIBRE

DILLUNS, 7 D'OCTUBRE

LLIBRERIA CATALÒNIA

ultra el 10 per 100 de descompte, ofereix per cada cinc pessetes de llibres comprats, DEU números, que podran optar als següents premis:

- I. Lot de llibres per valor de . . . . . Ptes. 250
- II. *Costumbres del Universo* . . . . . » 125
- III. *Diccionario Enciclopédico Sopena* . . . . . » 80

NO DEIXEU DE COMPRAR EN AQUEST DIA, LES ÚLTIMES NOVETATS DE LLIBRERIA!

J. M.ª de Sagarra	<i>Cafè, copa i puro</i>	Ptes. 4—
Josep Pla	<i>Cartes meridionals</i>	» 5—
Bernard Grasset	<i>El món dels llibres</i>	» 4—
Francesc Madrid	<i>El conspirador sentimental</i>	» 4—
D. de Bellmunt	<i>Dos dies a Sant Boi</i>	» 3'50
J. Vallès i Pujals	<i>Hostes vingueran...</i>	» 4—
F. Soldevila	<i>Recerques i comentaris</i>	» 4—
J. Santamaria	<i>Visions de Catalunya, III</i>	» 4—
J. Puig Pujades	<i>La fi de Don Joan</i>	» 3'50
N. Gogol	<i>Taràs Bulba (B. Univers)</i>	» 1'50
M. Bandello	<i>Romeu i Julieta (B. Univers)</i>	» 1'50
J. Miracle	<i>Nostra Dona la Sardana</i>	» 3—
P. Pujol	<i>Album Meravel·la, II</i>	» 12'50

i el llibre de palpitant actualitat

LES DICTADURES

de l'il·lustre polític FRANCESC CAMBÓ

que es vendrà al preu de 4 pessetes

COL·LECCIÓ POPULAR LES ALES ESTESSES

Dissabte dia 5
Sortirà el volum VIII

EL FOC QUE ES REVIFA MALAMENT

Comèdia dramàtica en tres actes de J.-J. BERNARD
(Traduït de J. PONS I PAGÈS)

El veritable èxit de la temporada passada al Teatre Novetats. 70 cts.

I E L T E A T R E

TEATRE GOYA

Presentació de la Companyia d'Elena Jordi

El retorn d'Elena Jordi a l'escena catalana, que havia desvetllat una justificada expectació en els nostres medis teatrals, no va transcendir amb igual intensitat entre el gran públic. Diem això perquè dissabte passat, dia de presentació de la companyia, el teatre Goya no oferia pas l'aspecte que creiem que corresponia a la importància de la vetllada.

Es de creure que tots aquests anys d'allunyament de la vida d'escenari han d'haver

PASSARELL

inlluït sobre Elena Jordi, en el sentit que ara la trobem una mica desentrenada, per dir-ho en un mot esportiu. Això a part, cal fer constar la discreció i el bon gust amb què la Jordi cuida els detalls de presentació. Uns decorats correctes i, ella mateixa, exhibint unes *toilettes* de bon to. A remarcar, un trajecte de viatge que llua en el segon acte.

La companyia es va presentar amb l'obra *Pasqua abans de Rams*, vodevil francès ben conegut del nostre públic, per ésser una antiga creació de la Jordi i, a més a més, per haver estat representat en castellà.

Es tracta d'una bona comèdia d'embolic, amb una punta de verd sense malícia. De totes maneres, creiem que hauria estat millor per a tothom que la companyia s'hagués presentat amb una estrena de certa empena. El públic s'hauria sentit molt més interessat que no pas ara.

Entre el conjunt que ha format Elena Jordi — conjunt discret, d'una discreció tirant a mediocre — destaca vigorosament la figura del galant còmic senyor Amorós. Està clar que l'obra del debut li donava una particular ocasió de lluir, però no fou pas tan sols per aquest motiu que el senyor Amorós s'apuntà un bon èxit.

Es tracta d'un actor àgil, intel·ligent i que posseeix una gran dosi de simpatia. A la nostra manera de veure, és el millor galan còmic del teatre català, al qual, si no anem errats, no ha ingressat fins ara.

La inauguració de la temporada del Goya em dispensa, si més no, aquesta agradable sorpresa.

En fi: desitgem a la senyora Jordi i a tots els seus companys una temporada sortosa i plena d'èxits.

CODORNIU

MUSIC-HALL

RENOVACIÓ I TRADICIÓ

La senyora Fàtima Miris deu creure en la relativitat del temps. Deu pensar que el tren de Sarrià va encara amb carbó i que a Novetats fan *Els Pastoretos* tot l'any.

No es comprèn, si no és així, que hagi gosat presentar-se, en l'any de gràcia que correm, a una ciutat com Barcelona i un teatre com Novetats, amb aquell vestuari del temps del rei Amadeu i aquell decorat amb bombetes que s'encenen i apaguen igual que en els finals de les revistes anteriors a *El país de las hadas* i *El arte de ser bonita*.

El gènere que conrea la senyora Fàtima Miris ha passat igualment de moda. Anys enrera, era acceptable, en ella, perquè responia, poc o molt, a una època i perquè es tractava d'una dona d'una gran simpatia. Avui queda només la simpatia, i amb això sol no es pot anar pel món. El regnat del transformisme, quan tothom se sent més o menys transformista, ha passat a la història i, com anotava molt encertadament Fréjaville, el competentíssim crític, en un dels seus darrers fulletons, el millor que es pot fer per a mantenir la glòria de Fréjaville és defensar-la, als ulls de les noves generacions, contra el tort que li fan els seus pretesos continuadors.

Sortint de veure la Fàtima Miris em donaven ganes d'arribar-me a contemplar les il·luminacions de l'Arc del Triomf i el Parc de la Ciutadella. M'era impossible imaginar-me les fantasies d'aigua i de llum de Montjuïc.

El music-hall és renovació — renovació constant —, i gairebé fa pena d'haver-ho de repetir a cada moment. Però ni la senyora

TEATRE BARCELONA

"La Prisonnière" de Bourdet

Madame Piérat va presentar a un públic escàs i per única vegada *La Prisonnière* en la seva llengua original, i unes quantes senyores i uns quants senyors barcelonins se l'escolliren sense pena ni glòria. La cosa no va tenir més transcendència que mitja dotzena de converses i mitja dotzena de crítiques primmirades. Ara els senyors Cadenas i Garcia Roig han servit l'obra traduïda a l'espanyol, i la senyora Ladrón de Guevara s'ha encarregat del paper d'Irene davant d'unes excel·lents entrades, al Teatre Barcelona.

Es curiós el que passa amb aquesta comèdia. Tothom en parla-ne, en fer-ne comentaris, es senya quatre vegades seguides i comença a fer grotesques consideracions sobre el tema. El més trist és que l'autor de l'obra actua amb la mateixa mentalitat dels que fan les «grotesques consideracions». L'autor, més que una audàcia noble i sincera, sembla que hagi anat a fer un negoci a base de l'escàndol. El mateix negoci a base de l'escàndol fan els empresaris, els traductors, els actors que representen la comèdia. No ens hem d'enganyar, això és la pura veritat, i les coses més val dir-les clares. Una comèdia que no és per tots els ulls i totes les orelles, vol dir una comèdia que fa anar la gent a comprar butaques.

Des del punt de vista moral, la gent — la crítica sobretot — diuen si és lícit o no és lícit portar el tema de *La Prisonnière* al teatre. Jo crec que és un tema tan humà, tan viu, tan dramàtic, com un assassinat, un adulteri, un incest, o qualsevol desgràcia semblant. Potser més estès, més corrent i més vulgar dins la societat que vivim, que les calamitats més amunt anomenades. La literatura, les converses del dia, estan plenes d'elements de *La Prisonnière*, n'estan plenes, i fins de vegades en supuren. Doncs no cal fer tants escarafalls. Davant d'aquesta comèdia, a nosaltres ens interessa la intenció de l'autor, la ciència i la gràcia de l'autor i els resultats de la comèdia. Pel que respecta la intenció, ja hem dit abans que ningú no ens farà entendre el contrari, que Edouard Bourdet ha agafat una lesbiana si no com a truc exclusivament comercial, pensant una mica amb les possibilitats econòmiques de l'escàndol barrejat amb l'esnobisme. Això no és molt pur que diguéssim, però l'autor està en el seu perfecte dret de fer el que li doni la gana.

La ciència i la gràcia de l'autor en *La Prisonnière* s'acrediten de debò. L'obra té escenes excel·lents, escenes completament esquitxades vestides amb una seda correctíssima i amb un perfum de banalitat que enamora.

Ara, però, des d'un punt de vista d'honradesa literària, hem de declarar que Bourdet peca una mica de covard. Està conforme a donar l'escàndol, a presentar un sentiment dels que es diuen anormals, no amb l'elegància picant d'un home de món que explica coses inconfessables a una senyora que les sap escoltar, sinó amb una certa hipocresia carregada de ramets de violeta, de sentimentalismes de senyoreta en camisa i llàgrimes fabricades a la perfumeria. Tot això és greix de boulevard presentat amb delicada timidesa; tot això, pel nostre entendre, és precisament allò més immoral de la comèdia. La Irene de Bourdet té els nervis massa maquilats. Algú es queixa que en escena Bourdet no presenti d'altra; i en això em sembla que no tenen raó; és un truc de bona llei, i encara que el públic es quedi sense l'«escena del sofà», l'autor pot escamotejar-la i Bourdet ho fa amb una intel·ligència perfecta.

Els trossos més humans, més vius i més de debò de la comèdia, són en el segon i el tercer actes. Sobretot, l'escena entre els dos amics, del segon. Aquesta escena val per tota l'obra.

La Prisonnière té també el valor d'ésser una comèdia escrita en to menor, sense piyois ni jocs de paraules. El diàleg és una delícia, és dels diàlegs més decents i més presentables del teatre francès del dia.

Les objeccions que es poden fer a la comèdia, sempre recauen sobre aquella posició del que vol i dol, una posició intermèdia entre la veritat i la trampa. Potser Bourdet contestaria que aquesta posició és l'única que fa viable la seva comèdia davant del seu públic. És molt possible; però un autor alemany o un autor rus, i fins un autor francès no tan intoxicat per les excel·lents botigues de la rue de la Paix, hauria trencat més vidres, hauria fet més sang, i fins l'escàndol, si es permet la paradoxa, hauria estat més noble i més eficaç.

J. M. DE S.

Fàtima Miris, ni la Goyita, anunciada al Principal de Gràcia amb diminitiu i tot, ni el ventríloc Llovet, que m'ha recordat les tardes passades a la Sala Balmes en els meus temps de batxillerat, ni les 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 Hermanas Gómez, que han actuat al Circ Barcelonès fent un treball completament antiquat, ho volen compendre.

D'altra banda, els germans Barraceta són dels clowns que s'entossudeixen a obligar que, contra el que ocorre al music-hall, s'ha de respondre en el circ a la tradició. On trobarem, Senyor, per alegrar-nos l'intermedi entre dos números emocionants, aquelles entrades còmiques d'Antonet i Beby i de Pippo i Seiffert? Estem condemnats per sempre més a que constitueixi la part divertida del circ la sardana *Per tu ploro* tocada amb ocarina, amb un violí barrejat de gramòfon o amb concertina?

A l'Olympia, feliçment, els augustos de «soirée» conjunten les paròdies que correspondrien als clowns i cuiden de fer-nos riure. Són tan bons, aquesta vegada, com modestos.

T.

PAUL COLIN

LA MUSICA

METEORS

A París, en un havent dinat del mes de juliol darrer, el famós cartellista Paul Colin i jo parlàvem abocats al gran finestral del seu taller, que s'obre damunt la Place Pigalle, en ple Montmartre.

A baix, tot al llarg del boulevard Clichy, on estava instal·lada la fira, la diversitat de barraques i ruïnes, els crits de la gent, el soroll dels cavallets i muntanyes russes i la música dels orgues donava a aquella via una animació inusitada.

— Heus ací — em deia Colin — un tema de color que ha temptat no pocs pintors. Però, ¿creieu que d'aquesta fira és només el color el que realment hauria d'interessar un artista? L'important és expressar-ne la vida, el moviment, la febre, el que no es veu i n'és l'ànima.

— Va passar un negre.

— Encara un altre! París tindrà aviat el seu barri de Harlem, que serà aquest. Conserven els negres, malgrat tot, bona part de llur primitivisme. Per això m'encanten. No menyspreo els clàssics, però us juro que per mi poden anar ja a passeig. La gent de color és el més pur que es troba en mig de la corrupció actual. No estranyo gens que Gide s'hi hagi sentit atret.

— Heu estat també, com ell, a l'Àfrica?

— No. Per què? No és qüestió de veure'ls, sinó de sentir-los, d'endevinar-los. Jacobliff, el pintor de l'expedició Citroën, els ha pintat, com abans havia pintat els xinesos, però solament ha sabut apreciar i traduir la part externa. Tècnica, tanta com vulgueu; paràcter, gens. Són les seves unes magnífiques il·lustracions documentals, i prou. Quan una imatge us sollicita, el mèrit està a fer-la viure, a prolongar-la, no a delimitar-la, no a tancar-la dins una forma. Així fou, precisament, el do prodigiós de Toulouse-Lautrec.

Toulouse-Lautrec!

Paul Colin hi ha estat sovint comparat. Ha abordat els mateixos temes, pel mateix desig de veritat, amb el mateix sentiment. Ha anat a cercar la síntesi de la vida moderna en el music-hall, d'igual manera que Toulouse-Lautrec va treure del café-concert la de la seva època.

— Gairebé totes les meves recerques — confessava un dia a Maurice Verne — les he intentat al music-hall. Jo entenc que es fa music-hall quan s'ultrapassa la natura, després d'inspirar-s'hi. Vull que en les sen-

formats d'acord amb l'època present, de moviment, de rapidesa, de vertigen.

La revista negra dels Champs-Élysées li oferí aqueixa ocasió. Els decorats, del mexicà Covarrubias, expressaven la part grotesca, ingènua, diríem salvatge, dels negres. Hi mancava el ritme. Paul Colin va aportar-lo i l'espectacle, produït dins un marc apropiat, constituïa una cosa completa.

Paul Colin ha arribat ja ara al cim de la seva carrera.

Podria aprofitar-se'n. Podria assegurar-se una posició de comoditats i luxe. Podria tenir un bell estatge a la rue de la *Boétie*, com Picasso, i galantejar els estius a Deauville, com Van Dongen. Però prefereix habitar en un carreró del vell Montmartre, dalt el Sagrat Cor, menjar a un *bistrot* de la Place Saint Georges i córrer els balls i festes populars.

ANDRÉ TRÉVÉS

— Jo sóc un boig — va confiar-me — i la meua bogeria és l'art, el meu art. La meua aspiració és disposar d'un teatre on mani en absolut, on pugui fer el que em sembli.

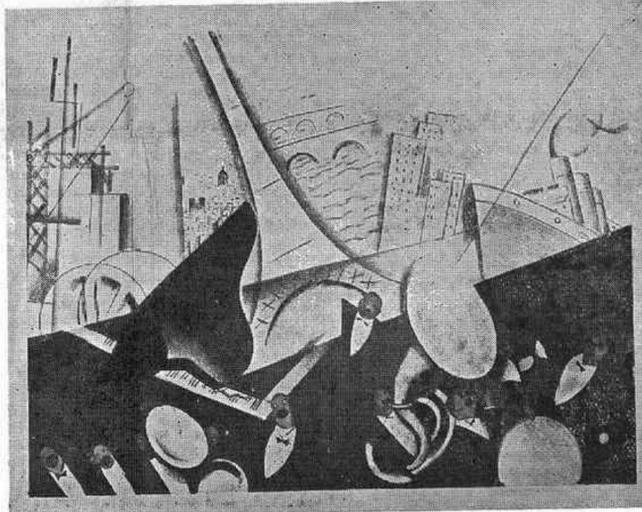
— No teniu anhèl de viatjar, d'escrutar països desconeguts?

— No massa, francament.

— Itàlia, per exemple...

— No; Itàlia em sedueix poc, molt poc.

Només dos llocs m'han atret sempre: la vall del Rin i la vostra terra. A la vall del Rin hi he anat ja. La modernitat dels

Decoració per al teatre dels Camps Elisis

sacions transmeses al públic, hi intervingui el cervell tant com els sentits. Les impressions que es donen al music-hall deuen ésser animades, no han de quedar reduïdes a un senzill plaer per als ulls. El decor del meu quadre *Rugby*, del Casino de París, en el qual la crítica volgué veure el començ de la renovació que tothom demanava, hauria pogut representar un camp de joc. Però vaig preferir suggestionar amb una impressió de força, de salt, de lluita, evocant els arabescos mòbils del match, que restaven així fixats a la retina de l'espectador.

Al teatre, ha seguit Paul Colin la mateixa tendència. El seu cartell de *Maya* sintetitza tota l'obra, tot l'esperit de l'obra. El seu decorat de *L'Ennemi* proporciona a les escenes l'atmosfera necessària. En un i altre cas té el públic, tot seguit, la impressió que l'autor de la comèdia s'ha proposat comunicar-li.

Quan Colin traça el cartell de Pierre Bras-seur, de Blanche Montel, de Marise Damia, d'Habib Benglia o de Pierre Meyer, dona aleshora la idea de la personalitat de l'artista i de l'individu.

«L'eficàcia del seu art consisteix — ha escrit un crític comparant-lo, precisament, a Toulouse-Lautrec — a fer durable el que seria passatger.»

Les figures de la Goulue i d'Yvette Guilbert restaran per les imatges de Toulouse-Lautrec.

La de Josefina Baker es perpetuarà per gràcia de Paul Colin.

***

Fou en 1925, amb la memorable primera revista negra representada a París, en la qual aparegué Josefina Baker, que Paul Colin es revelà i triomfà.

Havia hagut d'esperar a complir trenta quatre anys. Calculi's les amargors passades!

Instal·lat definitivament a París després de viure al camp de batalla la tragèdia de la guerra, una nova lluita — la que realment condueix a la glòria — aguditzava la seva sensibilitat finíssima.

Volia Paul Colin, renovador, revolucionari en tots els aspectes, trobar una ocasió per a posar en pràctica el seu ideari artístic.

punts metàl·lics i de les fàbriques de la ribera forma un bell contrast amb la poesia de les muntanyes. Però, en el fons, del riu i d'aquestes se'n desprèn un lirisme alemany, d'òpera wagneriana, que molesta. La vostra terra crec que em plaurà. Vull visitar-la aviat. No sé... Té per a mi un encant irresistible. Desitjo conèixer-la igual que es desitja posseir una dona bonica.

***

D'un salt, des de la Place Pigalle de París, Paul Colin s'ha plantat a les Rambles. Ha vist l'Exposició, els jardins i la part fèrrique de la qual, l'aigua i la llum, el meravellen.

Ha recorregut el Palau Nacional i ha estat al Museu de la Ciutadella i a can Plan-diura.

— Són molt bons, són excel·lents els Grecs, els Velázquez i demés. Però els dono preferència a la pintura, i em sembla que hi surto guanyant.

JOAN TOMAS

No està gens bé que els savis ens enredin amb la seva imaginació desbordada. Abusen del seu crèdit per fer empassar a generacions i generacions d'estudiants unes magnífiques creacions d'un gènere completament artístic, però irreal i fantàstic. Sembla que haurien d'ésser persones serioses i verídiques, lliurades en absolut a la seva austera, àrida i ferma tasca científica.

Però res no pot comparar-se a l'enlluernadora fantasia del savi quan s'alça i no toca de peus a terra. En tals instants, la musa de la mentida li bufa unes meravelloses i genials concepcions que admiren i satisfan la humanitat, i queden fixades en el rebost dels coneixements, fins que el temps i el bon sentit les van traspasant a l'arca de les llegendes i fantasies.

Per exemple: aquelles negres i paoroses trombes marines, embuts enormes que tot rodant anaven xuclant l'aigua del mar amb els peixos i fins els barcos si badaven, per anar-ho a descarregar tot junt sobre la terra, i que havien de desfer-les a canonades: vostès n'han vist mai cap? Confessem tots que només les hem vistes en gravats del segle XIX, amb un vaixell de fusta que, de no gaire lluny, els tira canonades, molt ben representades pel fum que treuen, rodó com un núvol. ¿Però, saben vostès que cap barco modern, amb els seus bons canons i magnífiques màquines s'hagi entretingut mai a tirar al blanc a aquestes paperines meteorològiques?

¿I què me'n diuen de les espectaculars i encantades aurores boreals, pintades de rosa i de violeta, amb arcs i raigs de llums de colors més extensos i sorprenents que les resplendors de l'Exposició de Barcelona?

Tampoc les hem vistes, només que pintades per encàrrec del savi corresponent. I tant de prestigi que tenen i tanta de suggestió poètica i somniadora!

I el misteriós llamp de globus, que diuen que corre per l'aire i entra a les cases i esclata fent tantes desgràcies? Vostès creuen que existeix?

Si ens diuen que així ho porten els llibres, els direm que aquests llibres han portat sempre moltes mentides i moltes ximpleries; i que les trombes marines, les aurores boreals i els llamps de globus, són fantasies científiques de la categoria de moltes altres, d'aspecte més o menys seriós, que s'exposen o s'han exposat en tals obres d'estudi.

Per exemple: ¿no havíem llegit en un llibre de text que les mars eren salades perquè les aigües no es corrompinen? ¿No ens havien fet creure que la terra era un foc espantós, com un infern de debò, cobert per una capa primíssima de fang i roques, i que uns foradets infinitament petits en proporció, els volcans, eren les vàlvules perquè no rebentés com una bomba? ¿No se'n ha dit — i encara fa pocs dies ho hem llegit en una revista — que si no fossin les plantes que fixen el carbon exhalat en forma d'anhidrid carbònic pels animals, aquests moririen per asfíxia?

Al costat d'aquestes grans ximpleries les invencions dels meteors són una cosa molt distingida.

Però no tardaran a anar a fer companyia a les fantosiques figuracions medievals del mateix gènere, tals com les estrelles amb cua, o la fabulosa serpentina marina.

Paral·lelament als meteors físics, es van fonent en la llegenda els meteors espirituals: els grans homes; els genis. I ja no cal esperar la seva aparició transcendental, en els espais d'avui i de demà.

La música ha tingut els més resplendents dels darrers meteors. L'últim, com una roja i imponent aurora — diguem-ne millor, posta — boreal, ha estat Wagner.

I ja s'han acabat. No esperem ni trombes, ni aurores, ni boles de foc. Ara tot és pluja menuda.

I és que els homes, tots junts, valen més; i no hi ha necessitat d'aquells fenòmens.

El temps dels meteors ha passat. I el d'inventar-los també, perquè avui no ens els creuríem.

JAUME PAHISSA

RAMON BES & C. A

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1, i Via Lalotana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

Albiol G. i Riera, S. L.

Passeig de Gràcia, 42 - BARCELONA - Telèfon 15345

MÀQUINES D'ESCRIBURE NOVES I D'OCASIÓ
REPARACIONS - ABONAMENTS DE NETEJA
OBJECTES D'ESCRITORI

D'UN 5 A UN 10 PER 100 DE DESCOMPTA PRESENTANT AQUEST ANUNCI

CINEMA I DISCOS

D'Albada a Els quatre diables

El tema que Murnau ha utilitzat per al seu nou film suava estrenat ací és, amb lleugeres variants, el mateix que li serví per a bastir la seva anterior creació, *Albada*. No hi ha per què sorprendre'ns; en el fons totes les situacions dramàtiques possibles es reduïen a uns quants motius fonamentals de nombre ben limitat, i per altra part el motiu emprat per l'intel·ligent cineasta alemany es troba ésser un dels més fecunds, l'interès inexhaurible del qual es

La successió de les imatges sembla obeir a la vostra voluntat pròpia.

Sobre-realistes, cinemàtics purs, mireu i mireu bé *Els quatre diables*. Hi trobareu fàcilment força ensenyances fructuoses. Estudis de moviment com l'escena en què el noi aprèn a muntar a la sella del cavall al galop, realitzacions plàstiques que són un compromís entre pintura i fotografia. El mur a frec del qual passa la mare després de deixar els fills al circ; els gots i

Una escena d'*Els quatre diables*

demonstra amplement només considerant la formidable quantitat de literatura sobre l'adulteri.

Sens dubte, aquí no hi ha adulteri, com hi havia en *Albada*, però aquesta diferència és d'ordre moral, perquè quant al punt de vista psicològic, que és el que ara ens importa, les coses són idèntiques.

Que l'home és un realisme dividit contra si mateix i pot ésser sol·licitat ensems, emprant un llenguatge goethià, per dues afinitats contradictòries, és la raó d'*Albada* i d'*Els quatre diables*, i encara s'emparenten més aquestes dues obres pel fet que la solució al conflicte passional és la mateixa: l'ànima en crisi es reprèn a temps per a tornar al seu punt de partida, on torna a conèixer el repòs que neix d'un equilibri assolit per la convergència entre els desigs que ens sol·liciten i els motius interns de conducta.

Janet Gaynor i Charles Morton, consagrats ja de menuts al dolor, conviuen junts l'arriscada vida de circ, han anat creixent i amb ells l'afecte que es porten. Realitzen un sistema «d'afinitats electives» edificat damunt roca ferma i sembla, per tant, que res no pot commoure'l. Una joia calma i perfecta és amb ells, que ens diu sobretot aquell somriure inefable de Janet Gaynor, somriure d'una frescor i gràcia a la simpatia del qual ningú no és capaç de resistir; quan heus ací que l'element perturbador intervé en la persona de Mary Duncan, dona feta desig, perquè la vida no és sinó una qüestió de gaubança i que amb aquella obstinació que donen els impulsos de la carn, s'aferra a la joventut de Charles Morton.

Charles Morton esdevé trist i cruel. Esguard sense mirada. Ruina física i moral. Però el seu drama en si ens interessa poc, ens interessa sols en funció de la seva repercussió damunt d'ànim de Janet Gaynor, que és ara i sempre l'eix de l'acció. Cal veure el que ningú no pot escriure, el talent d'aquesta artista excepcional traduint les fases de la seva angoixa, no tant de veure el seu amant preferint una altra, sinó de saber-lo corrent a la ruïna.

Però exclamem amb el psalmista: *Felix culpa!* Doncs, com deïem, l'ànima es capgrà de bell nou per sortir d'aquesta prova tremenda, més adherida que mai a l'ànima paisana de Janet Gaynor, amb la qual realment realitza una afinitat sòlida i perdurable.

Murnau ha abandonat en la seva nova producció la posició heroica adoptada en la seva anterior. I demés posició heroica perquè *Albada* era una cosa d'una austeritat exemplar. Llevat de l'episodi central, que era allí a la manera d'un *scherzo* beethovenià, Murnau s'havia esforçat a eliminar del llenc tot el que no era essencial a la comprensió dramàtica, assolint així una puixant concentració que res no distreia i donant a la seva obra una alineació unilateral que realitzava una unitat insuperable.

Els quatre diables és quelcom dins un gènere més fàcil orientant-se sincerament vers el pintoresc. Per això aquí els motius secundaris es troben abundants, bé que sempre condicionats als dos motius cabdals: el circ i el drama que hem senyalat breument. A més comporta un pròleg llarg que atempta de ple a aquella unitat tan valuosa. Aquest pròleg és llarg.

Murnau afirma el seu talent creador amb l'estil personalíssim que s'ha creat. Pel sol matís de la fotografia reconeixem el seu autor com reconeixem per certes ressonàncies harmòniques un fragment de Schumann o de Chopin. Té també una certa manera de copsar visualment les coses oferint-les amb angles instal·lats en la seva manera. La seva personalitat s'afirma encara més en la consumada ciència dels primers plans, que sap utilitzar ja en un sentit sintètic fixant una situació en una imatge, ja en un sentit miniaturista posant en valor objectes secundaris.

Aquells que no saben res dels secrets del muntatge que vulguin veure com amb ell es fabrica l'emoció humana, els recomanem l'escena de presentació al circ de l'atracció dels quatre diables. És un fragment superb.

el joc de cartes damunt la taula de l'embric, un parell de paisatges, els únics que surten en el film, realment adorables.

Les escenes del circ són incansables de mirar.

Janet Gaynor, incomparable. Farel Mac Donald, molt bé, també. No podem dir el mateix de Charles Morton i Mary Duncan. Substituïts per dos actors de geni, el film tindria el que ara li manca més: veritat psicològica. No ens acabem d'interessar per ells dos. En aquest sentit *Albada* es movia en un pla força superior.

Diguem encara uns mots sobre els rètols. Encara que pocs, tots sobraven, i el que és pitjor, perjudicaven el film, ja que el públic, en general incapaç de destriar el que

MARY DUNCAN

és Murnau del que és gasetilla, és portat a veure i comprendre les imatges a través de la literatura, que justament és allí amb una valor d'explicació, i no cal dir com aquí les imatges reeixides fabricades per Murnau són susceptibles de rebre un contingut més refinat del que hi posen — als ulls de l'espectador inadverent — els rètols.

Un xic les deficiències dels intèrprets, un altre xic els cartells, l'acció és desnaturalitzada d'una manera deplorable.

Resta encara que per damunt de tot *Els quatre diables*, a desgrat de certes febleses en l'accent, és un bell film que si no afegeix res el prestigi de Murnau, no n'és tampoc gens indigne.

J. PALAU

La nostra pròxima sessió

A finals d'aquest mes, segurament el dia 24, celebrarem la nostra primera sessió de cinema del present curs, en el qual podem realitzar quelcom de realment excepcional dins les activitats cinematogràfiques de casa nostra.

L'èxit de les passades sessions demostra més que res com aquestes manifestacions responen a una necessitat de la nostra ciutat, on ràpidament s'organitza un nucli més i més nombrós que sent pel cinema aquella estima que alguns retardaris encara li neguen.

Diguem que el nostre entusiasme és prou gran perquè estiguem disposats a no quedar enrera en aquesta marxa progressiva de l'amor al cinema i que intensificarem les nostres activitats pràctiques en la mesura que el públic respongui, associant-nos de cor a totes les activitats similars que es puguin desenvolupar a casa nostra, en primer terme, naturalment, al *Barcelona Film Club*.

En el número vinent esperem poder ja comunicar el programa complet i definitiu de la sessió aquesta a celebrar-se aquest mes. Avui per avui només podem ja anunciar que en ella donarem *Una xicoteta a cada port*, l'esplèndida obra de Howard Hawks.

Maurice Chevalier
o del music-hall al cinema

Es pot assegurar que l'èxit de públic que ha acompanyat la presentació del film sonor a Barcelona, ha estat, per damunt de tot, un èxit de curiositat. L'enorme propaganda que s'ha realitzat a aquest propòsit ha rendit els seus fruits i ha fet possible que un espectacle absolutament mediocre s'hagi aguantat brillantment una sèrie de dies malgrat el testimoni desfavorable de la majoria dels espectadors. Un cop esvaïda l'atracció de la novetat, que passarà a Barcelona, amb el film sonor? La pregunta fa de mal contestar.

El nom prestigiós de Maurice Chevalier ha constituït per a la Paramount un vehicle insuperable per al llançament de les seves pel·lícules musicals. Fins és probable que l'excés de confiança en la màgia d'aquest prestigi ha estat la causa de la inconcebible deixadesa amb què ha estat presentada *La cançó de París*. Un «escenari» pèssim, una fotografia dolenta, uns intèrprets mediocres i, en mig de tot, la figura rutilant de Chevalier...

Pels que coneixem i estimem el treball incomparable d'aquest gran artista del music-hall, la pel·lícula ens ofereix, si més no, l'amable oportunitat de retrobar una part de la seva gràcia, del seu geni. Estem, doncs, situats en una posició avantatjosa sobre els que no l'han vist mai en persona. Està clar que també és defensable la teoria que, contràriament, som nosaltres els que estem pitjor emplaçats per a fruitir els possibles encisos de *La cançó de París*, ja que trobem a faltar la part més important de l'art de Chevalier, o sigui la *charme* irresistible que emana de la seva presència viva.

Acceptem qualsevol d'aquestes dues opinions, i el resultat serà el mateix: que Chevalier, en passar de l'escenari a la pantalla, perd enormement. Les raons que demostren aquesta afirmació són les que tothom ha fet servir per abonar els seus punts de vista contra el film sonor. No val la pena d'insistir-hi.

***

La cançó de París constitueix — suposant que hagüés estat dignament realitzada — la pel·lícula típica per a la presentació de Chevalier al públic de cinema. Un argument fet amb el peu forçat de donar pretext al protagonista per a cantar els seus cuplets. Ja se sap: escenes que en la seva majoria han de tenir per marc obligat l'escenari d'un teatre, únic lloc on no cal forçar la lògica que s'ha volgut donar al film per tal que Chevalier pugui fer-nos sentir algunes cançons.

Ara bé: si els editors de films sonors volen continuar el camí emprat en *La cançó de París* (volem dir: que s'hi pugui fer música, sense sortir de la normalitat de l'argument), no sabem pas com s'ho arreglaran per trobar assumptes propis per a un artista de les condicions de Chevalier. La història del minyó inconegut que es revela una gran estrella de music-hall no es pot pas repetir fins a l'infinit.

Per resoldre aquest conflicte, no queda més remei que trencar en absolut amb l'orientació que marquen *La cançó de París* i *El cantor de jazz*, de Al. Johnson, per no citar-ne d'altres.

***

No voldríem pas que tot el que venim dient ens pugui fer passar als ulls del lector com uns adversaris del film sonor. No és pas aquesta la nostra posició. Creiem que aquest invent és interessantíssim i que pot donar uns resultats excel·lents sempre que se li doni una aplicació apropiada. En el cas de Chevalier trobem que és fer una bona obra de donar a conèixer a tot el món una visió més o menys aproximada del seu art. Entre no conèixer Chevalier i veure'l i sentir-lo en un film sonor, l'elecció no és dubtosa. Per realitzar això, però, no precisa de bastir tota una *machine* mediocre per tal de donar-li ocasió de cantar mitja dotzena de cançons.

Al públic que no pot tenir ocasió de veure Chevalier en persona, el que li interessa és de saber quina cara té, com actua, com diu les seves cançons. El film sonor s'hauria de limitar a això: a reproduir simplement el treball del gran Maurice sobre un escenari de music-hall. No és pas per veure'l arrossegar un carretó o conduint un automòbil, que el públic acudirà al cinema.

Fixem-nos en *La cançó de París*. Quin interès tenen totes les escenes en què Chevalier no canta? Absolutament cap. En canvi, els moments bons del film són quan Chevalier fa exactament el mateix que faria a l'escenari de l'Empire. Per tant, l'argument desapareix en absolut, i, si és que serveix per alguna cosa, és per fatigar l'espectador.

***

Seria d'una candidesa exagerada voler considerar-nos suficientment documentats sobre el cas del film sonor pel sol fet d'haver-ne vist una pel·lícula, i de les primeres que es van editar, encara. Ens consta que s'han fet unes progressos enormes, que cada dia es descobreix una nova millora. El cinema sonor porta una empena formidable en el seu camí ascendent de perfecció. Tot això, però, no representa un inconvenient insuperable perquè no poguem dir clarament les reflexions que ens ha suggerit el cas particular de la presentació d'un film de Chevalier a Barcelona. Al cap i a la fi, aquesta és la nostra actualitat.

J. M. P.

PANORAMA DISCOS

F. W. Murnau

Com a tants d'altres, és una mica l'atzar qui ha guiat Murnau vers el cinema. La seva carrera era la ciència. Féu els seus estudis a la Universitat de Heidelberg. Aleshores ja de totes maneres l'art el preocupava; sobretot el teatre. Els seus estudis tocant a terme, una ocasió li és oferta per agregar-se a una missió oceanogràfica a Canàries, al mateix temps que la seva atenció es porta vers el cinema. Dividit entre dos camins, es llença a l'aventura i abandona la seva carrera universitària per a consagrar-se totalment al cinema. Coneix aleshores Max Reinhardt, de qui esdevé tot seguit un amic intel·ligent, i comença a fer films,

alguns d'ells ben coneguts aquí. Citem si no *L'últim Tartuf* i *Faust*.

Sens dubte les obres que hem citat no estan netes d'errors, però sempre són interessants, treballades a plena consciència, marcant cada una d'elles etapes en la marxa progressiva del cinema.

Tendències expressionistes de l'Alemanya del 23, influències d'altres cineastes alemanys, particularment Robert Wiene i Pabst, els quals amb Murnau consoliden el prestigi del cinema alemany impregnant d'una sèrie de caràcters ètnics inconfusibles.

Hollywood es fixa en Murnau. William Fox el contracta i ja sabeu el que n'esdevé: *Albada*.

Els cinemes d'Amèrica tenen una influència excel·lent damunt Murnau. El seu art s'allibera de certs aspectes teutons que el feien antipàtic, és satura de simpatia i d'humanitat, arreeona definitivament el simbolisme quimèric i el virtuosisme esbojarrat que es justificava en un començ però que amenaçava ja putrefacció, troba els mitjans econòmics necessaris i troba també Janet Gaynor.

Carl Mayer adapta en *scenari* un conte de Sudermann i Murnau, amb un talent incomparable i una fe extraordinària, roda *Albada*, que resta en el dia d'avui una fita del cinema.

Buscant i potser aquest cop massa descaradament la simpatia del públic, ara ens ofereix: *Els quatre diables*, de la qual MIRADOR s'ocupa aquí mateix.

Demà tocarà el torn al seu darrer film, enllestit de poc: *El nostre pa de cada dia*, amb Charles Farrell i Mary Duncan.

Per ara es manté imparcial en la gran controvèrsia sobre el cinema sonor i pensa realitzar quelcom sobre la vida tumultuosa de les grans metròpolis modernes.

D. W. Griffith es prepara

D. W. Griffith ha estat un dels primers a adoptar la sincronització sonora i verbal en el cinema. Farà en aquesta nova modalitat del cinema les mateixes genials troballes que féu en el cinema estrictament visual? Tant de bo.

Des d'un quant de temps ençà l'obra de Griffith presenta símptomes de decadència. Es un art el seu que no es renova. No hem pogut trobar en les seves darreres produccions aquella emoció i sinceritat de les seves obres pretèrites, d'aquelles que resten encara excepcionals a desgrat de totes les innovacions del llenguatge cinematogràfic.

Potser ara, en veure's davant d'alguna cosa de nou, de genuí, trobi ocasió de pal·lesar un cop més el seu talent d'artista.

Ara s'està documentant sobre la vida de Lincoln i la seva època. Prenem confiança; potser això serà un assumpte a la talla d'ell, ja que D. W. Griffith es prepara a rodar un gran film sonor sobre la vida del notable estadista americà, i ja sabem com aquests temes meitat històrics meitat èpics esdevenen bells en mans d'ell.

M. M.

Ja ho sabeu...

— que Conrad Veidt vol restar ja per sempre a Europa?

— que Lillian Gish possiblement farà film parlant també? S'anuncia d'ella: *El cigne*, sota la direcció de Paul Stein.

— que Eisenstein accepta la contracta dels Artistes Associats per anar a Amèrica a produir?

— que Pudovkin no sols és un gran director, sinó ensems un remarcable actor, com ho ha pogut demostrar amb el seu treball en el film *El cadàver vivent*?

— que el pròxim film de Pau Fejos, *Broadway*, serà donat aquí en la versió sonora?

— que l'adaptació cinegràfica d'Annie Christie compta amb Greta Garbo com a protagonista.

— que a París també hi ha censura de films? *Els remers del Volga*, per exemple, no s'ha pogut representar, prohibit per aquella.

Cal anar a la sarsuela per a trobar les úniques manifestacions de la música teatral espanyola, i de tota ella és potser l'obra de Breton el que millor s'aguanta en mig de la decadència actual del gènere. De totes les variants de la sarsuela, el sàinet ha tingut sempre els millors cultivadors. L'anomenada «sarsuela gran», que ha passat a la història, tot i volent ésser quelcom integrant de l'escena espanyola, va esdevenir sempre una degeneració del verisme italià amb les seves episodis àries, duos i concertants truculents.

Amb tot, els retrets més importants que poden fer-se van no tant a l'obra com als intèrprets; s'ha de reconèixer que el disc és cruel per a posar de relleu totes les imperfeccions de poca afinació, veus esquifides, etc., etc. Cal servir al disc amb bones veus. L'oient concentra massa l'atenció en l'audició gramofònica, i en el teatre pot distreure'l de certes imperfeccions el moviment de l'escena.

La Verbena de la Paloma és de les obres que més acceptació han tingut al teatre, i al gramòfon s'hi van portar des dels seus començaments. Les primeres impressions de discos havien d'ésser fetes a base d'obres de molta popularitat per aconseguir la divulgació del nou instrument. Avui s'han enregistrat diversos fragments ben coneguts perquè calgui insistir sobre les seves perfeccions d'orquestració i bon domini de la tècnica teatral, que sempre s'ha dit de les obres de Breton. Als intèrprets, figures totes conegudes dintre del gènere, cal reconèixer-los bones qualitats per a cantar l'obra, quedant en conjunt una impressió bona, però que només pot tenir un valor gairebé retrospectiu.

Dels fragments d'òpera enregistrats aquest mes, l'obra de Wagner hi és amb preferència. A més a més d'algunes escenes del tercer acte de *Siegfried*, cal remarcar la bella forma de cantar una de les àries del tercer acte de *Tannhauser*, del tenor L. Melchior. La coneguda ària de l'estrella també del *Tannhauser* és cantada pel baríton Granforte, que dobla a un fragment del *Barbero*. Ajustar Rossini i Wagner pot ésser perillós, però si el fragment és, com en aquest cas, l'ària de l'estrella, no esdevé fora de lloc per la seva forma melòdica i en la qual l'orquestra, a la manera italiana, s'ha reduït a uns acords d'arpa.

Deixant la música teatral i continuant amb la vocal, assenyalarem l'enregistrament de la novella agrupació Quartet vocal de Santa Cecília. Hom troba en aquest disc una excel·lent i completa ponderació de sonoritats que fan reeixir els valors individuals de què és composta l'agrupació. De les dues obres que canten preferim la *Serenata* d'Otto, amb lletra de J. Maragall, que s'escau molt a les aptituds dels intèrprets.

Del Chor Nacional Rus s'han vingut fent diversos enregistraments. Aquest mes tornen una altra vegada els *Sirgadors del Volga*. Creiem que el folk-lore rus té bastant més varietat i els seus intèrprets podrien fer-nos conèixer altres cançons que no aquesta que comença a ésser massa sentida.

L'Orfeó Català continua la sèrie de bons enregistraments i aquest mes ens ofereix dues obres ben representatives de l'escola coral catalana: *Les Flors de Maig*, que potser ja s'han marçit; i *La Mare de Déu*. La magnífica glosa de Nicolau restarà sempre una de les obres més significades, i en el disc, on sempre cal mesurar els enregistraments d'agrupacions vocals, l'audició és en aquest cas bastant acceptable. Les veus de noies, especialment, són traduïdes amb més fidelitat del que resulten els discos dels chors russos, dels quals admirem, més que res, la profunditat de les seves veus amples i extenses, que el gramòfon no pot encara mostrar-nos amb tota claredat.

J. G.

La Verbena de la Paloma (Breton). Companyia del Gramòfon. AF 260 i 270.

Tannhauser (Wagner). Acte tercer, ària. L. Melchior. Orquestra Simfònica de Londres. Cia. del Gramòfon. AB 497.

Il Barbiere di Siviglia (Rossini). Acte primer. A. Granforte. Cia. del Gramòfon. DB 1221.

Tannhauser (Wagner), ària de l'estrella. id. id.

Sant Dilluns. Maragall-Otto. Quartet vocal Sta. Cecília. Cia. del Gramòfon. AE 2781.

Serenata. Maragall-Otto. id. id.

Los remeros del Volga. Cançó popular russa. Chor Nacional Rus. Cia. del Gramòfon. AF 260.

En el obscuro bosque (Pastchenko). Cançó popular russa. id. id.

La Mare de Déu. Nicolau. Orfeó Català. Cia. del Gramòfon. AA 154.

Les Flors de Maig. J. A. Clavé. Orfeó Català. Cia. del Gramòfon. AB 460.

DISCOS
Broadcast

El major stock

Preus únics a 5 i 6'50 pessetes

CASA ALEMANYA

Via Laietana, 39 - Tel. 12756 - BARCELONA

Jaume I, 11 - Telèfon 11655

DE LES ARTS

COMENTARIS DE L'EXPOSICIÓ

Manuel M.ª Mayol ha mort

X
L'aportació de Suècia, quant a la qualitat arquitectònica del seu palau, és força notable. Des d'aquest punt de vista, els suecs comparteixen amb els alemanys la supremacia entre els diversos països que han construït pavelló propi.

manes: La fisonomia de la façana és també de gran parencia: inscripcions lapidàries i simbolismes transcendents tal com pertoca als hereus d'una passada civilització transcendent. Però, la veritat, com que nosaltres no hi estem avesats, tanta transcendència ens aclapara. I, em sembla que als italians els ve una mica gran. En llur palau han volgut condensar — amb una ex-

En l'altra banda del passeig la «Real Compañía Asturiana de Minas» ha construït un pavelló el qual — donada la composició de l'edifici — hauria resultat més reeixit si les magnituds fossin majors. Al costat d'aquest, la casa «F. Vives Pons» ha elevat el seu amb migrada fortuna, especialment en els ferros de les obertures.

Entre els pavellons de Romania i Bèlgica hi ha el Palau de l'Estat Espanyol. Com que en aquest projecte, el distingit arquitecte senyor Darder no ha volgut ésser original, ha obtingut un resultat discret i molt més superior que el Palau de les Missions i el d'Art Modern. L'haver escollit el palau de Monterrey de Salamanca com a model orientador, si altra cosa no, és bastant apropiat per a representar l'Estat Espanyol dintre el nostre certamen.

Aquest admirable palau plateresc del segle XVI ha estat aprofitat en altres ocasions: en l'Exposició Universal de París de 1900, i en l'actual Ibero-Americana de Sevilla com a Palau de Belles Arts; però com que la construcció de Salamanca no fou, en el seu temps, terminada, s'ha de completar en la reproducció moderna, i de les dues interpretacions esmentades, prefereixo la de Barcelona.

L'haver suprimit la cresteria plateresca de Monterrey en el palau del Montjuïc és una cosa de bon sentit, donada la menor alçada de l'edifici, però, per altra banda, no sembla, així, tan espanyol i com que es tracta d'un palau per a l'Estat Espanyol resulta que el que és bo per allò no ho és per això.

El Palau de Bèlgica és una còpia d'un model d'edifici medieval flamant executat amb força justesa. Situat en aquesta modalitat arquitectònica, gairebé sempre, és més d'agrair una fidelitat rigorosa al model que una desviació original. Si un model no és prou adequat per la funció a complir, per comptes de modificar-lo (no parlo de la bona reestilització) més val escollir-ne un altre.

L'expressió del Palau d'Hongria és molt seriosa, potser una mica massa. La primera impressió és una mena de retrocés cap a les construccions mesopotàmiques; després ja us adoneu que la intenció és de modernitat i, fins, ponderada, però no acaba d'ésser ni prou moderna ni prou emotiva. En canvi, el seu interior assolix una dignitat remarcable. Pels voltants del Palau de Bèlgica hi ha una escultura que vol representar una Venus, obra de José Peresejo, i no sé per quins set sous ha aconseguit ésser admesa.

En el final del passeig l'arquitecte Wybo ha projectat el Restaurant «Ambassadeurs» amb un to d'elegant distinció, adequat perquè la nostra aristocràcia s'exhibeixi. Durant l'estiu és comprensible que hagués de tancar, però si ara en plena *rentrée* tampoc hi veiem l'especialitzada parroquia, haurem de cercar la nostra aristocràcia a can Culleretes, i quedarem malament davant de Cannes i Deauville.

Apai, una mica de bona voluntat, senyors Rics amb majúscula i tothom quedarà bé. El poble bé ha respost; que feu, doncs vosaltres, parats?

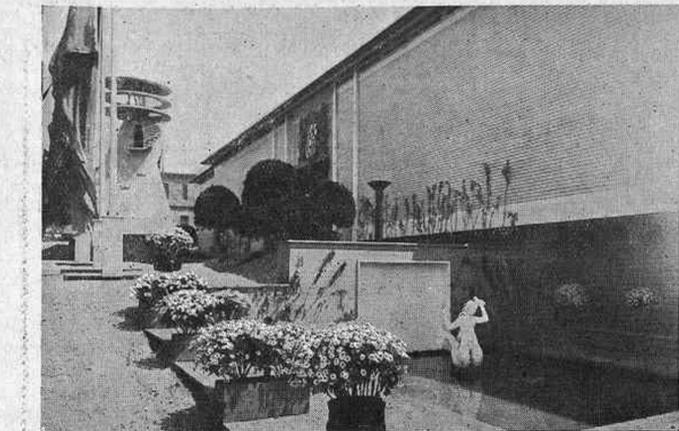
I consti que no sols em refereixo als «Ambassadeurs», sinó també als altres restaurants i llocs distingits de l'Exposició.

MÀRIUS GIFREDA

Entre la jove generació d'arquitectes, Manuel M.ª Mayol era un element valuós. Ultra el clar coneixement de la tècnica constructiva posseïa una sensibilitat afinada per la qual assolí resultats convincents. La seva concepció arquitectònica s'orientava vers l'assimilació de les solucions tradicio-

— conjuntament amb el seu company Josep M.ª Ribas — el Palau d'Agricultura i el pavelló de la «Caixa de Pensions i Estalvis per a la Vellesa».

Per aquestes dues obres ja havia assolit un merescut prestigi. I quan en tenia d'altres en projecte l'hem perdut.

Pavelló de Suècia

Palau d'Agricultura. Obra pòstuma de l'arquitecte Manuel M.ª Mayol

gran austeritat de concepció. Paraments de fusta sense cap torturació «original» en els quatre costats, un finestral en el lloc més avinent, un fris reculat del parament sota la coronisa i una bella portalada amb les insígnies nacionals esculturades i policromades com a únic ornament de la façana. L'element més reeixit d'aquesta és, sens dubte, la solució donada al seu element terminal on un petit desplaçament, vers dintre, del pla de la façana determina una accentuació uniforme d'una plasticitat emocionant. També cal remarcar la manera com els suecs han solucionat el desnivell del terreny: per a mitigar, visualment, la irregularitat de l'emplaçament, han reculat i pintat d'un to fosc la part inferior de la façana motivada pel desnivell per a donar un aspecte normal de la part superior, la qual està sustentada per uns peus-drets de la mateixa coloració i en la mateixa vertical d'aquesta façana.

La decoració de l'interior d'aquest palau és, encara, més admirable. Em permeto aconsellar als nostres decoradors que tinguin present la manera com els suecs han exhibit llurs objectes, l'armònica unitat d'aquest interior, tant en la disposició com en la coloració, la inexistència d'ornaments banals d'estil més o menys «modern», sense els quals es pot aconseguir una modernitat molt més emotiva i alhora raonada.

El Palau d'Itàlia és d'unes pretensions apoteòsiques, amb tot i les reduïdes dimensions per a tals propòsits. De bon començament ja trobareu que en mig dels *parters*, per comptes d'una florida planta, ha sortit un *fascio* de pedra, després dos agrupaments d'enlairades banderes, i com a motiu principal una gran estàtua equestre exhibint l'immortal emblema de les àguiles ro-

pressió moderna — bona part de llur prestigiós llegat arquitectònic i, només han aconseguit un decorativisme fatxender. Si volien demostrar el seu meravellós patrimoni artístic, segurament, ho haurien assolit amb la senzilla reproducció de qualsevol villa renaixentista. O bé, per constatar la llur actual inquietud, ja sabem que tenen intel·ligents arquitectes amb prou sensibilitat per a plasmar-la.

L'interior, ja és tota una altra cosa. La sala reservada a la representació de pel·lícules de propaganda italiana és decorada amb verdadera distinció, i el *hall* d'entrada, d'una sumptuositat avinent. En el lloc d'honor, ultra el retrat del Rei hi ha, naturalment, una escultura en bronze del cap del *Duce*, obra de l'escultor A. Wildt.

El cas Mussolini, escultòricament parlant, aviat s'assemblarà al de Beethoven. És de sobres conegut que la majoria dels escultors quan han de plasmar la fisonomia del músic genial, és tanta la preocupació de plasmar les qualitats genials i dramàtiques d'aquell portentós artista, que han arribat a una saturació grotesca i irreverent. Així també, quan es tracta d'esculturar l'efigie del *Duce*, és tanta la indomable voluntat i fèrrea energia que volen expressar que, per comptes d'una cara humana, aviat arribaran a trobar un model adequat per a espantar les criatures.

Seguint el passeig veurem una típica cabana esportiva noruega que és força simpàtica.

Romania exhibeix un altre tipisme agradable amb el seu pavelló decorat amb aquells elements tradicionals tan característics de les latituds balcàniques, com també, Dinamarca amb el seu pavelló rogen de poques pretensions.

nals. Cosa, per altra banda, que, gairebé, tothom ho intenta però pocs aconsegueixen. I és que per a interpretar els estils consagrats s'ha de tenir tanta o més sensibilitat que per assolir una verdadera solució d'arquitectura nova.

En els moments més feliços, Mayol, arribava, almenys, a una certa discreció. I això, en el nostre panorama arquitectònic — on la banalitat insipida tant temps ha predominat — és molt d'agrair.

Les noves generacions arquitectòniques treballen amb convicció perquè no es repeteixi una segona banalitat; i per això és dolorosa la pèrdua d'un arquitecte com Manuel M.ª Mayol, i més encara en el moment que començava a actuar.

En el recinte de l'Exposició va projectar

Aquestes dues construccions van ésser comentades, el seu dia, en la ressenya de l'Exposició, d'aquesta pàgina. Ens plau, però, tornar a insistir sobre la bona qualitat, particularment, del Palau d'Agricultura, del qual cal anotar, a més a més, com una de les poques realitzacions arquitectòniques del certamen on la nostra racialitat ha estat ben entesa.

A la seva distingida família enviem el nostre sincer homenatge de condol.

INAUGURACIÓ DE LA GALERIA D'ART «JORBA»

Els magatzems «Jorba» han habilitat un pis de l'immoble veí per a exposicions permanents de pintura i escultura.

Les obres exhibides són nombroses i d'una gran varietat: des dels vuitcentistes fins a les actuals promocions. Sembla — pel que hem vist — que la selecció d'obres no és orientada vers una modalitat artística ni tampoc vers una depuració exigent. Al costat de pintures notables hi ha teles de mitjana qualitat. Cada obra porta la signatura que es mereix. Vull dir que no hi ha sorpreses.

L'única sorpresa — i bastant desagradable — és la decoració dels fanals amb la reproducció d'un dels cartells més lamentables que hagin empastifat les parets dels nostres carrers. I és llàstima, perquè la intenció de propaganda és molt ben intencionada, però si volien fer-la, haurien pogut escollir un altre model més adequat per decorar una galeria amb finalitats artístiques: M. G.

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapiser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES
Josep Torre de Mer Sanromà
Advocat
Balmaes, 66 • Aragó, 225 • Telèfon 70873

Quan l'operador arriba al punt més alt de l'interès amb el film cap per avall.
(Life.)

El metge de la policia. — Us veig molt mal, jove. Només amb un altre any d'una conducta tan desordenada, no tenni vida per sis mesos.
(Passing Show.)

LES RIVALITATS DEL PUTXET

La malva de «Villa Eugènia» és mig pam més alta que la de «Les Mimoses».
(London Opinion.)

— Què feu tan avorrits? Per què no jugueu?
— Però si estem jugant, mamà. Juguem a persones grans.
(Passing Show.)

L'empleat. — Hi ha un senyor que us vol veure. Diu que ve per saber el secret dels vostres èxits.
El gerent de la gran companyia. — Que és dels diaris o de la policia?
(Passing Show.)

GRAN SASTRERIA LAIETANA
LA DEL RELLOTGE

ELEGANCIA - PROMPTITUD - ECONOMIA

Extens i variat assortit en les novetats que la moda imposa
Veritable i garantitzat tall americà

Trajos estam i fresc, a mida, des de . . . 75 pessetes
Pantalons tennis a mida, des de . . . 18 a 115

TALLADORS DE PRIMER ORDRE

40, VIA LAIETANA, 40
TELÈFON 12446

— Mira si és avara la meva tia, que mira per sobre de les ulleres per no gastar els vidres.
(Berliner Illustrirte Zeitung.)

La reunió per tal de presentar el conegut poeta a la societat de X***.
(Judge.)

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS
CORTS, 481 • Telèfon 33421

Tan sols per complaure alguns clients de

VIAJES MARSANS, S. A.

tindrà efecte una excursió en autocar per Espanya el
DIA 20 D'OCTUBRE VINENT, visitant

Saragossa, Alama d'Aragó, El Monestir de Pedra,
Madrid, Còrdova, Sevilla, Granada, Múrcia, Alacant,
Alcoi, València, Castelló i Tarragona

15 dies de deliciós viatge; allotjament
de tot primer ordre i confortable instal·lació en un bell autocar pullmann, per
775 pessetes per persona

Detalls complets, a satisfacció, a VIAJES MARSANS, S. A.

Rambla de Canaletes, 214. — Barcelona
Pintor Sorolla, 16. — València
Conquistador, 44. — Palma de Mallorca
MADRID, SEVILLA, VIGO, SANTA CRU DE TENERIFE, GRANADA, SARAGOSSA, BILBAO,
LA CORUÑA, PONTEVEDRA, ALACANT, etc., etc.

NOTA. — Quedant poques places, la inscripció es tancarà el 15 d'octubre.

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta fins a les dues de la matinada

Palau Nacional

ENTRADA AL MATI . . . . . GRATIS
ENTRADA A LA TARDA . . . . . 0'50 PTES.

Han estat posats a la venda els carnets de 25 entrades, al preu de 22,50 pessetes.

Aquests carnets són vàlids per a tots els dies. Es tallarà una entrada del carnet els dies que valgui una pesseta, i els dies que l'entrada al recinte sigui de dues pessetes es tallaran dues entrades dels esmentats carnets.

Les persones posseïdores de carnets antics d'entrada al recinte de l'Exposició podran fer-ne ús, des d'ara, en la forma següent:

Els dies que l'entrada al recinte de l'Exposició valgui dues pessetes, per cada fulla només podrà entrar una sola persona.

Els dies que l'entrada al recinte sigui d'una pesseta, per cada fulla podran entrar dues persones.

Durant els dies de la reunió del Jurat i instal·lació d'obres per a la segona sèrie, restarà tancat el PALAU D'ART MODERN. La reobertura s'efectuarà durant els primers dies d'octubre.

Poble Espanyol

Palau d'Arts Decoratives

TORNEIG INTERNACIONAL D'ESCACS

Cada nit, grans partides d'escacs,
per notables professors

NOTES. — El públic no podrà entrar al recinte amb cistells, farcells ni paquets voluminosos.

No serà permès de menjar en els bancs, jardins, places, escales, etc.

La consigna per als farcells petits queda establerta a les portes de la Plaça d'Espanya, fora del recinte.

Ha estat posat a la venda al públic el carnet per a tota la temporada, al preu de 70 pessetes.

Cada dia, llevat dels divendres a partir de les nou de la nit, l'entrada al recinte de l'Exposició serà d'UNA pesseta.

Subscriu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BULLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a MIRADOR
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

_____ de _____ de 19____

Signatura

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per
a noves indústries

Noves instal·lacions
canvis i trasllats

Certificats de
productor nacional

Expedients de protecció
de l'Estat

Representant especial
a MADRID

Contribució industrial
territorial, utilitats

Anunciar

MIRADOR

és donar a conèixer
un producte
per tot
Catalunya

FLIT

NO SE VENDE
A GRAN EL
Cualquier bicho pequeño
Franja negra
Precaución

MATA: Moscas, Mosquitos, Polilla,
Chinches, Cucarachas, Hormigas, Pulgas

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis
àcida (mal de pedra), Bronquitis paron-
quimatoses, Nefritis crònica, es curarà
radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 196
Telegr.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Cor-
cubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques
a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques
a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i
FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pesses
seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL
de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS.
MANOMETRES, materials d'aportació per la
SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

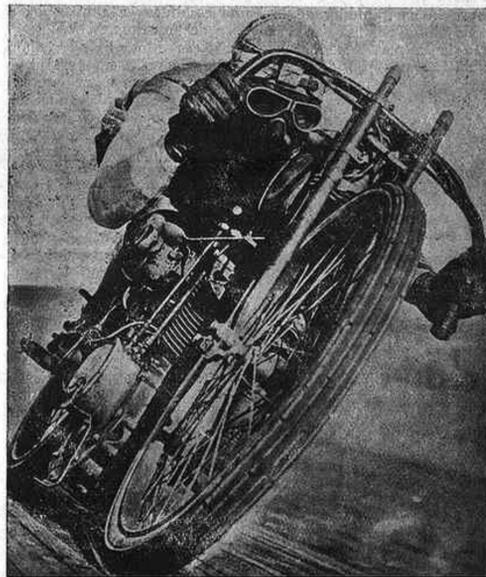
Visiteu a l'Exposició el carro de

Caricatures pròpies: 10 ptes. Caricatures Exposició: 35 ptes.

Av. del Marquès de Comillas (davant el Poble Espanyol)

Telèfon 34482

SUBSCRIVIU-VOS A LA

GASETA DE LES ARTS

DIRECTOR: Màrius Gifreda
ART ANTIC: Joaquim Folch i Torres
ART MODERN: Rafael Benet

'ABONAMENT

Un any: Barcelona, 17 ptes. — Península, 18 ptes.
Un trimestre: Barcelona, 6 ptes. — Península, 6'50 ptes.

Reducció i Administració: VIA LAIETANA, 37 - BARCELONA

Demaneu

BABY-LAX

El millor
Laxant-Purgant